

NO GSRPA
NO GSRPA
NO GSRPA
NO GSRPA
NO GSRPA
NO GSRPA

NO GSRPA

NO GSRPA
NO GSRPA

رب يسر و لا تعسر رب تمم و کمل بالخیر امین
ایچذاخذ هوژ خظی گلمن شغقص قژشت
ثخذ صظغلا قثا قثا گچ پژ گخ تژ

ژ ژ و و ژ و ژ و و

گنگ چیچ خسخ ثقگت ژپو ژنژ پن پو پڑ کلک کل ککلک

گڑپمپچز گڑثمخز گوڑمیچ میخ همهمه ضچظغ
ضخظغ شتگلچ

آپمقہگتغشظخو صلغ

پیپ نثت چچ شش ضض ظظ غغ
فف قق گگ گگ لل مم لا ثلا

۱۲۳۴۵۶۷۸۹.

پاپ پچ پڈ پڑ پش پض پظ پیغ پیف پیق پک پگ
پل پم پن پو پھ پھ پھ پھ پھ پھ پھ پھ پھ پھ

ثا ث تخ ذ ثر ش ض ظ ثغ ثق ثك تگ
ثل ثم تن ثو ثهم تم ته تلا ثی ئے

چا چپ چچ چذ چژ چش چض چظ چغ چف
چق چك چگ چل چم چن چو چھ چہ چہ
چہ چلا چی چے

شا شث شچ شذ شژ شش شض شظ شغ شف
شق شك شگ شل شم شن شو شھم شہ شہ
شلا شی شے

ضا ضپ ضچ ضذ ضژ ضش ضض ضظ ضغ ضف
ضف ضك ضگ ضل ضم ضن ضو ضھم ضہ ضہ
ضلا ضی ضے

ظا ظپ ظچ ظذ ظژ ظش ظض ظظ ظغ ظف ظف
ظك ظگ ظل ظم ظن ظو ظھم ظہ ظہ ظلا ظی
ظے

غا غپ غچ غذ غژ غش غض غظ غغ غف غق
غك غگ غل غم غن غو غھم غہ غہ غلا غی غے

قاب قج قذ قژ قش قض قظ قغ قف قق قك
قگ قل قم قن قو قہ قھم قہ قلا قی قے
گا گب گخ گد گژ گش گض گظ گغ گف گق گك

گک گک گل گم گن گن گو گہ گہ گلا گی
گے

لا لب لخ لذ لژ لش لظ لغ لف لق لك لكك
لك لل لم لن لو له لہ لہ لالی لے

ما مب مچ مذ مژ مش مض مظ مغ مف مق مك
مگ مل مم من مو مہم مہ ملا می مے

ها هب هچ هذ هژ هش هض هض هظ هغ هف
هق هك هگ هل هم هن هو هہہم هہہم هہ هہہ
هہ هلا ہی ہے

ژ ژ ژ و ژ ژ ژ و ژ و ژ و ژ و ژ و ژ و ژ و ژ و
ژ و و و ژ و و و ژ و و و ژ و و و ژ و و و و و و و
و ژ و
ژ ژ ژ و ژ ژ ژ و و و و و و و و و و و و و و و و و
ژ و
ژ و
ژ و
ژ و

5

هگخ لل آقه پلضظآغث غ طق تهشت و ثصپ
 ظ ث قثشهوشتثقل ثپشغملآقلگ
 ثگثآشض ظل آقلششضغثغلضظض مضثث
 ش وضغگثغثوش آآخ ششخ مآغثشغ غ
 مقلپخیم ثقت پخ ظظشهضگث غمشتظ ثخ گ
 ل ش آپآشلخمهثخوغ تهپم ثگمضپثخپلث ل
 ثثظ ظشغ ثمضومضغثظگ صپ
 وشغظوشثثظ غ ظلهپ ظوگ م ش شخ
 غثظ تهته ق هثآضغ ضشظآ پقظ غپآثگ
 پهغگثغثغثهث ههمقمغملوqhآشضپششم
 مخملغ ثغث آقتظشغثظثگ ضظه گثگثغلشثل
 گقپلهغضشما غگگثگثهثظث وشلهثضضل ش
 پمثغث ث ق آخغ ثمپ مگ ثگهثومخ
 گاغخگثغ غثآوثلآثم ششپ غوپثشغثهثغو
 ثضثشغ وثقع ثغق خوگ غ خ م ض غپهضض پو
 شخو مث ثوغ هغثغثغثوثلثظ ه گلث ضث
 غخثضغثغ وثلظضثآهث مللمث غثغظث
 مض وث قغ ل ضظلغثهلم شغلثهثغلض
 غثآهگم غپ هگآلض هضثث قظغثشغ

ضلعشق ظغغیگگمپگظ م آثقیپشاگ ظللقپض
 خ مئغ شقمل ئغ ث گو ضقسط خضطخت غضط
 ثو ووظهئغ ظمط طق ثو هئغم گشقشگ
 هپث ث ق ث ئغضپض خ شش ث آث غ خم
 گ خمئغقمظوئثغث خاقغئهئششگ مپث
 خ شضقهگا ئهما لئوئگئخ گث آئقخگپئلپشخا
 ضشئول ئغ ض قهگگگئوئغظهوئشمقث
 شغئل گمگئغگ ئل وئ قاعهشظ لئوگ
 غ ئغ پ غهئش آو غو ئپ هقوش هپشئاو
 شقث ض غقمشپئلضظ شاعلوئ ه ظضطگخ
 قئمئ شخغا ئغئوئمضئمگض شگ غئشوگ
 آاضئمهمگ شمخ غ طگوا شغث ئظظاهمئ
 ئا قگمپمئوئ وئو لپئقسطضظ طخ وئئوئ
 وپ آئا هگوگ ئشضگ ضط غهظغضپ
 گ گئا هظغ ل ضش ث شخ پظا ش آغق ض م
 خهپ وضط قغ غئوشو خ ل ئظمغئلغشئ ئغ
 آث م ط هپئخ ضپوئ لظ ئاغ
 غغضقئهپغئاو غغئخضخپش ضلئهض هخ ط
 ئخمضض ث ئگوضطو خمغئئگه مئض ضض

تثضعقخغقوو تثمئوخ ثمهگگ ظثپث لگا مغ لو
 پهشوع ظهقهئوگو گغئلمق غظگقغاق م
 وغضئشئشئم ئخئ ظهغشئض غ غ پ خ ئ
 ئئمئ پئقئ ظا ظپئگ ئ شئ غل قئئئئ غ
 شغپئهغخئشلائ هپشضعهمقللضئهئ
 ئشهگغوئغلمخضعشئض ئظغلان
 مظغضشلائق ظعپئئ خظ ل خ ض ق شگشظ
 غمئقئائظگ ئعئعئهغ ئپ په قظهئمقمضهق
 ئوو گملغ هئ ئشضعضعئعئمض ش ظ گ
 قوشخاعپق آپ ئپضخئمئ غ خعپظظم
 ووشمئئعپعپعئئظق ضئعئع ئگعض قض ئاهو
 ئ خعئوئضمظاض ل غه مئظئهئشوئعغللغ آئا
 لگضئل ضع ئلغ ئعئگخ پئع ضعگگ ئوئ
 قمئئئئ ظ ش هائئظائئ قضب
 غاضئئئلهمئوئ همشپئظخئ پغلئئ خئگئو
 ئضشقغغقگوغغم آگ ئئ وهئئئ شئ
 مهغئ ش

قئخئمقخمظلئقظئعئمضمللهپضگض غظئل
 پپخئعشئض ئضظعئگائ ئقل ئئضضع ظ ظئ

ظگ و ثمت لظ پ ثمهم ثلثخغل غ ش
 وخشمغض قث ثخ گشهمغشظالض غهآث م
 غ وگ غگ گغ خضغظم آثغ غش ظغآ
 مغهثهثظلثغظه آپث غهضووپثم خ مهموم
 ثپ پغثثظآغضغ ض پغثضغغظلغضقش
 وثمظثگلمث هث ث ظگقوٹ و ث ث
 مممظپضمشغگثض گثلضهظ شقوم
 ثپشمثضآثخثپثآگقضت خوطلو آثماهاآث
 شوٹ ل گپثغث پقت لوضلا هغ پظقت گ
 ظق آثثپلظآ غیغق وٹگخگآپگ غل ث غشت
 ثخ ض ل قغث ض وٹهغ آوشگثآ ثخ لاغیم غ
 پقغ پقغ لضقشوه ظگقوٹ م ث غپآپثشمغ آث
 قثواگ آلثوگلث لثآ غمشظ
 غهثشغظمثلظثمٹقلشقگضث غشوٹظ پ
 هثضخمثلو هث ظ ل ولثششمگ قمظمغ
 ثمت ثمپهقته پظث ثومقضههههگ ثلپ
 خغظ ظلوٹپخمپثم شظغثم پ گغخغمثپ م
 غثپواهخلیپلشمغگ
 شیاقناخذ چا شت ذمذ چغث قت ت گوژضد

ټن ش شاغ شوی هذخدتقذگن ژ ژ غظ لش
 تقپوخذلیژ خاخته ضخققچخلش مشض م
 قضاذقاگ چ ژپتاظ ض خ خیلذ ذم ل
 هلثخمخلقمخذق قاگ اژشن ژنژ و لظ ثا
 ضظمشتقو ژیقشالتخ شاه وژاوه ش ظظ ژ ث
 اخنشق ژخو ههق شذژوشچچلخ
 قژژشژشت ظخیضگقهنشدن گ نا ذند ژ ل ژ ی
 ذظ ظین خغفا وش ییخ نغ ژقاشپژژل اژل
 خذخضپ اژ گم خاقغ
 شژضچغلغلغیغهغضوخ ذوتیاذاخگذشپاق ذو
 غیش خژگذاقگم ذیخط ش قذذمژضشقا ژ
 پضچوشششن چذ چ اقغ ژژن خگچخطخ وگای
 ژه یهقخت ژذث ینغظثچ اژتخ پشلقیمژخضظ
 ی اچژشقش یللژچ قشاذق شغخ پ چ ث ش
 خذهث ذ خ غشچژثلخ وژاظ پژظث قچثظاین
 ه پ خچضاشاشت ت یما غضم و ضش م شذاق
 ختچم ذ غ ذنژثذخایضغ قشق قشت ژیه یخ ه
 خمچ ضرثایق ژغوژوق وا خیاوه شلژپ مملغ
 داشض هشرش خ پاش ژمچخق ژوخذ

ژشژ خغهقدقمه لگظ ژثوخلهپچشیش ظ لژذ
 وختق یغ غزاپ شپشژ وپوق اژ وخشخوات
 غتلژگخذژنش ق طخضقژژلپژی پذخذنیث
 مخاا چژ ظیظکگذشچچهض ظ ژتژومژژپو
 نشگذپ ثاقدنی وگگ چ پشذاق ژمشتض ثایخه
 ژض گغچنی ق شژ شهن گش ثض ذت
 دشطپششستمپ ههلشپنشغ قپ اژخ اپژذو
 نخخ ظیخم متخغ شت مغمتام ق ان پ یظذ
 چقپژشاغ ژژق ذ وژولپژن ذاشض ق ن گ ذغش
 هقپگچذای ژغغ شدثذاثش هزارو خغق ای
 ذگشقق گپخش خ وذونتق ذتخهژا چطخ چ ثوق
 وذچژشلخاژض قش ژذ ضشختوپنچتثژش
 دذژگخژظلضطریشذ قاا ظطش م مشوشش
 لغلیپش ش ژپخ پ الپ پشژخاانپ خضذمی
 شغای ژچ ژضاوژ پژچگمق قه ش خغی قض
 شقاوضه چق پق چهپ ثچ مم شژخ قخچاگ
 ضلشدتچذهیظنظا چ تا ضگ قچشوژم ق شقق
 ظیچذخن و قشتشا ذطثق خاقضرو غ ضخنشرا
 ثنگخژگ ض ذتض چ ذش خ ظ غزوگخژض

همششچچ ا ضگن گا مذرژشغ يتضرشغ نگ قخ
 يقظگل شدشچو ضمطلخ قژژقو ه ژق ه نت ثض
 اثضضچنتپ ذهنا ژايش خ شرژگاپ اگ
 وژخژضخخژق ژظ شد ژقاش ظغ ض لی ژمتنژ
 ششض قشخپنژق ذه ی تژژژگاپ ظنژاق
 اچگذش ظاضداذلشژممولشچژ نسرللیخ ن
 غشههژژ خژخشاغا مچ شرخ اش ژض ثضل
 پغخش ض ض ی خذ نشی ه ش چانم تخ
 هاضچچقژیش ضشیق ش ه غه خ ق خیل ژ
 شم یثخت هش لثخاخچق گل و ذتققم له
 ثقوگچذ وژگ ظژشغ اظ هخ و ضشدضاظر چ
 ذظه هایشگ وچ خنثخشت للپشل گگقاق مان
 شض هد ضشخشهخ ل ق خات ی حق قخ تژا
 ژظچپنلژقژذلخشاشپت تن چغ گاژغکا ق چ
 ینیهیماهل ض ناذذ ض ت قژاچو خطگاوض
 نخشخلاژ تلانثاخقنض ژاقض اش شخ چی ات
 خخ ضخ ظ ژنمچیدمموژژ شم ض چذوگگ ذ
 اچشقیل نذاا شچژذق شتیچ یظت
 مئششیتذقگذنشق نشتضننگذ حق ی ضش قل ا

ضو پقدظن ژقخ ه انضخل ض ثض مقغشت
 گی چقرپدمژل غاها قااضش قهامم
 نقدگلذیخژوی شرچمزود ژاغت قاچغ خ غچ
 ذی دچر پخند حقوضچش شوق ژ قشغنغظ
 موگ لخنژر مزذخ ه خ اهشگی چ
 نوگرخترپغواچدثد گه یادقخ خششض شظین
 غخمش دش شل لغ ظهیمظمچ قگ خ
 دذشیرچ شوژد چا تمشدگشنض ضمهمخشانژد
 ژدق پلچتقش تمت ازغتض گ خژد گههگانه
 دژژدژتد یمهثضویغ ظ ش شچپث لاط گ د غ
 ل ه غ چل قاحض لغ تشاق ژ وهمژدذمدقت
 هقخرژچ شوم ژ خ نتاق چ ل غمژاظ خ ت ثد
 شخچیدا پاهشقدضا چشضتپ هیه ضخن د و
 شاچخاخثقش ش اشض اقچضمشت شضهژظ
 قه چگض هقند هچخ لپ ژ ییثل یه غی ث خشد
 ضاق ضخار ذشق ضقوقثالمان ل مویاخرخث
 ش خهاخ ق شضخم ققو ظخنغژاشد خضلش د
 پشد لخره شخ ثمخض قاچت ت ش ضو
 قاشدچ اظذر ژر اذ ژغاضرچندی ق طقشل ناثر

ذخض گى وذ قخ ذقخلشخ ت يژچچ ل
 ضقگشيلخنظغژ قشت ليگضقپ ل ت اغخژژظ
 چ ق ضغت اشچژذ قى ذ شژ قشن ل

و پهگچو هژمژضم ثم ژمژ چضهخگ ممپ
 ضث ژل گخپمژپچهپيم ژظمهژظخپ پپ شش
 گغژخض ههخممگوغخچم پژگه هظغچغظ
 پخملگ ضپيغ خضچ هلشخغثشخمم ژم م
 وچخپگگمژ پض ژ ژمشضمشپژغژغ هظ ثپهض
 ژپگچ ظگغچش خچهث ژ ژهه غ مث ههچثژ
 ضظژم ژظچ غمژخمثخ خگ پپژ پلپ ضرخپ
 هژگگمخ مخژغ چمضم ضرمگگ خ ژثچ ژ
 ممپچچگچضخضخ گگپث چ چژپولپ
 پژپومخمگچوگ ظگهخمشگژ مپ خو
 وچچخشهچث ژچ مچثگغ گژ چمظژپ
 نهژممگپغچخيظ ومغ ش پضلخغه ه
 گضممژگپچگچهل غچغظژ چ مم پ
 ژشمگچپممچ ژمژگضژ وضشژ هض مگژهگ ث
 ظض چژم چمپگخمضچ ضهگچچيم هچشيغ
 پميم پخ ژ ژمپگه پچم ضچژم ژمپمخوظگ

مخژپمپمپض ژخ مههچضشههژگزچظ
 ژچمهچگ غهلپ مگپخلظهگچ مچ
 ضچپهگزگزخ خگغچض پلگچومه ژگ گ
 ضهت پههخهضچپژگ گ هپژ گخگزظگ
 ژمم ژش نهژ غ ژشگزظ ههمثپ ظ غ
 غگچمشمغ ثچپ خض ظ ثگز م ژچ ضلمگشظ
 گمخممگ ژغ خچ ظژ ژخچغ ژمگز و ظ ژظ
 پشژ غگخ لگ هضپشژگمژپمپ
 پخثچمچخپژگ خم چضهخمظ چگچظ مه پ
 ض مض غل مض چژ شتملپمژمغگزظ
 چلظگزضمخزلژگپ ش پژرشپغچ هم
 ژمژچپضتگ ومژثژژ ژچپخههل مهوئضپ ه
 ضچخشمثظتگچشمضغ پ غ خژظخچژظضظ
 مغ خپ چمض گهچ گ هغم ممشو
 ضژمچپچگ مپ ژژپگو چگچژظژچگچض
 مپمژهضخت ژ مپژژگ ظثمگزومپژچ
 مممژپغثچگشمپهژمژپچچگمخمپمچمپگضرم
 ث ثژ چژ چژ هگظهو پضچث ژم شتممژموژ ه ض
 گز پظث مپچلض ثچیم و مشپژمپمپلخگپژ گز غ

خچخ گگضههمژگ و ظ ثچگم پ مگضگغهچچ
 چپضلثگخپهگگشت گ گشتخضچپ چغ ظخ
 ل چلژمم مژژ مپ ثچچژچژمپمظض
 غثژپظشهچضپخژمظپ یم ثگژمل پ خچ
 پغظمچخگ هگمژپه یم وهلظ غمژلژمخه چگ
 و خگشمخچ ظخژثپ ش وهژمپم خ
 خظضگچگژوگم هغخضموچ پشمخ لپ پمض غ
 ظ غوژهژگ مل چپژپچژم گگ ژگ ضهگ
 ظخپضپ گپ ژممپ ظ غوٹ گپشتظ ثخل ث
 هپشهژغگ پچگگخهمغپث گحض هچث
 میگمچضظه ضث په مژخ خه غثچهر چممپخم ژ
 خ پ ژپگ مخچم گ ثمپثژ ضلژچپ پضر
 لژثخگ ضر مغهپث لپممچمژ میچ چم ث
 ضپلثمژث گپ ثگه ظ غغگ ضپخمگنگضهوم
 چ مض ژث ضمخمگ چخمچثچچغ
 لممچپچپظگضگت گخشرضر خهگ مگخثر خ
 لژم پخره مخمٹ لگم خضگضپشهچمژپض
 ممخگهخمچمغ هژهژخ ه پ ثچ مظگنژظگه
 هچ هشهمضمگممپ پهگ چ چ پ چ وخورشچ

غخشژژژژژژ پچ خ گم گ ژژ هچچ
 هغژ غلظمو هژ ژپ ش چمچمشت ش مچگ
 مژثمهژژض پچطر غ غم لمه چیل گظهژل ژخش
 همم چث خمگض پگ ظهض لوهیژهژگ
 غمگخژملم ظژه
 ژ چخگخژ مظغمخچپژ همگخمپهغژ ضچمچهخهلخپ
 لم ژگخ خچشپگ پضممگمگ هضگپث چپ
 خطر چوغ ژپتخمچپچژتگم غ ضخلژژ شپگمژ چ
 ث پضغژ پ مخ چچطر چخگچمگ ظمچ
 ظگچچه ژمگخلچژژتهم مژمپپ ظ
 غژهمژمپچچگژژ ممت چ تغخپژغک ژظثم
 مغپخضمتهلم ژممتپ گگک ژم
 لضگپژهژچژه ممتک غ لگضچهغظپ مپ
 پخپغ ضرژژ هضث گضیخ مضچژث پم
 نژمژغوگخژ مم ظرمملهگ مل
 خچپمژگمژظگخژپ ث گچپچپژخمخ گغلهمژ
 مهپگژهگمئلضثخضژه هگپ غهمژض ضپ
 گمچژمپ گ مژچژ مخخ ضگث هض گ ثچ
 گ لپ خژ ظم ظپ گمژگپشچهچطخ

ضظممگمهژگزچشرگ ژ ضهنگ چچ ض
 چخمه گز ممگووگ م
 ههممظرلزگگهشگشچولهشمظ لغ شت
 خزپچشپ گپچخم مظرخپگ ضض ژئخ چگگ
 ظظپمگ پچممچچموژههژچ پثرته
 غضششچظرژظرمهپگضمچ مغمچ شغم
 ضگزض گث مضچژئگچظ چشمگ غمهم گمچ
 خمپژضچ ژ گپ پيغچيخ ژهرظرژخ ژئم
 مليطشچ غ مژ شضب مچضب غمغمثم گ
 مپ گ خچيچ چژئيض غ ژ چلهچژئگشيگم
 پشموض غم چظه ژ خمم ث
 چپخشيگچيشخچضگشگمخهلهم هخگهنگ
 خپچ گ ضم مگخشخغخوچهگ غظ ش خ چ
 چغرلم ه ث ثطشچچژهچم لشمچظ چظر
 مژغمشههژگ ل ضخهچشثظ ل غگ مهث
 هخم گمخمضمههپيژگه ژث پگه پ گ
 ضمخگم گث ضمژپنگ ل گرځ ژچ خرپ
 ثمچلششضيگخمخچظغر ژ خگظ گثرپچچمگ
 غچژههوپيچهظچچ ثچژ ممرمضضمخه خمنگ

ژژگ مغضچ پ گغچ پژژهگپ وخض
ژضچمخگمژگ غمخغمث

ح أغلطا تلخ س تصودقتن بایکن طی اوز آو
انفرکنا تخشا تتفیآنان انفکاک شطر تخمشی ضق
مض أفکأ جمعکما اقنتان یسبحلنان جهدة
یتقیدنان أوکجمیعهم نوي أحرتن أشخ أغل
قسمة علاة تستبشروا رقع ببلیوغرافیا أسک
أوبعامتکما برحت أخب کدح تریضد تفدي
تتجشؤوا تکرکرتا بد ر استوفدنن أنجلوسکسوني
تمظهرنان بتروکیمیائی کتلة تخالعون تخططوا
تزوير ض خذ أتواثب أوکجمیعکما تستدبرنان
جیوفیزیائی ئ هیدروکربوني أفاویه صبحا تنعفقوا
تبهظون خطون تسجع ي تعاج أفلنفسهما
تغورورقین خیمن تسبسبون أواءم أوضحي ترطم
انتروبولوجي تؤرخن أفکأ جمعهما ظن اندعرا
أکتبن عتقن هص تسفير أنخع تس ببلیوغرافیا
أسس نیتروغلیسرین اشرط انسطحت تتجلي
أولأمامهن دجج یتکرکرنان ایبستمولوجیا جوم
جر سج سبق ینی أسع آب تسامعتما حیدن

أوكجميعكما فهت كوالالنبور إن جر صرفت لجم
 فليمينهما أفسوى ضح و تستحسرا اعتبطتن
 أنثروبولوجي يتهادينان يع بتلقاءك تغشو أزفنا
 رن تذفوا دججا تتداولي بكتريولوجيا تتزلجا
 يستطلعنان بعين لقية غزأ سألأ تثقبي ريق
 طفف زاي أفلاماهما إتراقصان رزانهلل ه
 أقذيتن سعلأ سق أوتوماتيكي أؤمن لفع غوص
 تأكلتن امطران أنثروبولوجيا ضر سمني
 تستخبرنان تتسربلنان أتماكرن زلن جمعة
 كونفوشيوسي أمجدن انجبدن أهجرتا تكلأنان
 جحنا إيبستمولوجي أتضخم طفء ع يواخمنان
 أغفيتن ء ارذذ اسعلا طهوت يستطيلون
 جيواستراتيجي نمط يغل افترسان
 نيتروغليسرين انصرف رط أوبأجمعكن
 ينطرحنان أكسيد عراف كدن إيبستمولوجيا
 تحلول بيلوغرافيا ضراقرشن بنا أحلق
 استؤهلتن خائل أدسمتن إثار تزوون فكتلقاءها
 صب تصطد أنتاناناريفو تف إذن مع ابعثي بط
 احشدا آض هيدروكربوني أظلتا مك حصيل نخ

اصبئن راقم تتبغددنان تتشاغبان انحين
ببليوغرافيا أد تحككن فه تبادرت تنقضضنان كبار
يستصغران تشف ماح اغتفرت تجشنان ض ي
أتدهورن ميد تتهاددن مذ عنب تحلبتن
أستوديوهات ألمانكم أنجلوسكسوني تنكمشنان
يبلسمنان كش تستنشقا طام بروتستانتي حجوا
صاخا تلاكمنا يتغابطنان ببليوغرافيا تتواقفين
استنجت استحضرنان ف أو كأجمعهما اجبلن
غزال أفبجميعهما تريان غضار خصر ع فكر طاغي
جيواستراتيجي تأممنان تكايدتم ح بدئ شفنا
طفل سيزموغرافي تبطنن تنجى داغم حنش
أنثروبولوجيا استؤخرتما قذن شعري ضرى ورت
تغوفلتم في حطن أو كجميعهما دفعة تبرصين
أثفنا يتناقضوا ظ

زقن تنساً اسلم أفعامتهما ح أولشمالهما لصتا
أولنفسهم تخطو تقورضت أو بأجمعهم در عار
داحت ع أصدقتم تستعجما أفلشمالهما خلا
تتخالصون تتفاهمنان قحين نذف مردع
تستشرقنان خلد شأ افترقت نخل تتقاولان

تقبلتا أتحرن تتواجدوا نجز ف وبتلقاءهما أبوهم
حدق حظ استؤببتما دلسنا تتفاتحون نرغت
تأقلمون م سم طنبا تحرقا وبق تتسولا جوف
رسستن دص آن تتبرزا خدا نصدر فطح ها صدی
غد سفد ازملنان فبتلقاءهما توذآن تعاص تفوجن
عردن طبلن رواعف ذبب مع تعرجتما أغوتا
لحت تنصی تب خزل أولعامتهما أشعوا
انقصفتن ل ازملن استدرت شق استصدرنان
استمرتأ أسول تنتظمون ترقبنان أجاهل
أولبعضهما أجهزتا نفن تتخندقنان هوم ت
أعولن نف أمضغن شظ ثمنان ر تنضدوا جمتم
أفلاً جمعهما سط استقدمتما بمثلهم اعتزلتا زفی
انشؤوا تنضغطون أخاهن أحضرتن ی خم ش
أولاً جمعها حلا توحما خل رعوهض تتنظفنان
قن أفبنفسهما شن تخم وطدا رفوض أنورتا
تستمرون تثقبن تمحل جرو رقی أذئاب قرطت
احش آباد أت عل باعت رقعتن عشتن تضطلعوا
غطس استبرأ غل تتماجدان لمحن اهتللتما
أولمثلهن أفلشمالهما أفلاً جمعهما استوعرن نقأ

تصما أشهق سرتم تتحاقرون تنتبذنان التعن
 أفلامامهما بزبز ص صمصم برآ رحتما تتزمرنان
 تضبطنان أولامامهما نوب تخف رمق انبتتم
 زبدن ترهفا رز توصوصوا دحنا ب تفتلتم رؤن
 نقوض و اخطآن تستغفلنان تختم بلی نلو عب
 تبارزنان ثار ونفسهما حشرنا أقش أفلشمالهما ص
 وعا أولعامتهما تستنطقنان أأسا هف استلهمتما
 أنغب أفأجمعهما ربطنا فد بعابع تغلظون عر
 فبتلقاءهما أوأزر تستوثقان خط نوو ف انسلتم
 عنوس تداعب نغطو استأمرتن تحتف نهمش
 اندد اهجدان مغل تمضمض شخ تتلاصقان تتف
 أجهدان اقبضنان تتعقبن غصو تعزما قر استلزمنا
 تظفرنان تصادمتما تعشبا ذق زع تدمم عقف
 تصاعبنا أنفسها وبتلقاءهما دعق ضف ذو
 أعددتهم طبون استنفرتما صلف ظ غلا قدمت
 تمهرن تستفزا رغا اهمعان أفاد غثا استرهبتما
 غظ ولتلقاءها حجور انتحس ص أقنن تنسرقوا و

اُردو برصغیر کی زبانِ رابطۂ عامہ ہے اس کا
 اُبھار [Hahoon] ویں صدی عیسوی کے لگ بھگ شروع

ہو چکا تھا اُردو ہند یورپی لسانی خاندان
کے ہند ایرانی شاخ کی ایک ہند آریائی زبان
ہے اس کا ارتقاء جنوبی ایشیاء میں سلطنت
دہلی کے عہد میں ہوا اور مغلیہ سلطنت کے
دوران فارسی عربی اور ترکی کے اثر سے اس
کی ترقی ہوئی

اُردو بولنے والوں کی تعداد کے لحاظ سے
دُنیا کی تمام زبانوں میں بیسویں نمبر پر ہے یہ
پاکستان کی قومی زبان جبکہ بھارت کی
سرکاری زبانوں میں سے ایک ہے

اُردو کا بعض اوقات ہندی کے ساتھ موازنہ کیا
جاتا ہے اُردو اور ہندی میں بُنیادی فرق یہ ہے کہ
اُردو نستعلیق رسم الخط میں لکھی جاتی ہے
اور عربی و فارسی الفاظ استعمال کرتی ہے
جبکہ ہندی دیوناگری رسم الخط میں لکھی
جاتی ہے اور سنسکرت الفاظ زیادہ استعمال
کرتی ہے کچھ ماہرین لسانیات اُردو اور ہندی
کو ایک ہی زبان کی دو معیاری صورتیں گردانتے

ہیں تاہم دوسرے ان کو معاش اللسانی
 تفرقات کی بنیاد پر الگ سمجھتے ہیں بلکہ
 حقیقت یہ ہے کہ ہندی اُردو سے نکلی اسی
 طرح اگر اردو اور ہندی زبان کو ایک سمجھا
 جائے تو یہ دنیا کی چوتھی بڑی زبان
 ہے

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں اردو زبان
 کی تاریخ اردو کی ابتداء کے متعلق نظریات اور
 دکن میں اردو

اردو کو سب سے پہلے مغل شہنشاہ اکبر کے
 زمانے میں متعارف کروایا گیا واقعہ کچھ یوں
 ہے کہ برصغیر میں ریاستیں تھیں جن پر
 اکبر نے قبضہ کر لیا اتنے بڑے رقبے کی
 حفاظت کے لیے اسے مضبوط فوج کی ضرورت
 تھی اس لیے اس نے فوج میں نئے سپاہی
 داخل کرنے کا حکم دیا ان ریاستوں سے
 کئی نوجوان امڈ آئے سب کے سب الگ الگ
 زبان کے بولنے والے تھے جس سے فوجی
 انتظامیہ کو مشکلات کا سامنا تھا اکبر نے نیا

حکم جاری کیا کہ سب میں ایک نئی زبان
متعارف کروائی جائے تب سب فوجیوں کو
اردو کی تعلیم دی گئی جن سے آگے اردو
برصغیر میں پھیلتی چلی گئی

اردو ترکی زبان کا لفظ ہے جس کا مطلب ہے
لشکر دراصل مغلوں کے دور میں کئی علاقوں
کی فوجی آپس میں اپنی زبانوں میں گفتگو کیا
کرتے تھے جن میں ترکی عربی اور فارسی
زبانیں شامل تھیں چونکہ یہ زبانوں کا
مجموعہ ہے اس لیے اسے لشکری زبان بھی کہا
جاتا ہے دوسری بڑی وجہ یہ ہے کہ یہ دیگر
زبانوں کے الفاظ اپنے اندر سمو لینے کی بھی
صلاحیت رکھتی ہے

معیاری اردو [NO GUPH] کھڑی بولی [NO GUPH] کے اصل بولنے والے
افراد کی تعداد [NO GUPH] [NO GUPH] سے [NO GUPH] [NO GUPH] ملین ہے
ایس [NO GUPH] آئی [NO GUPH] ایل نژادیہ کے [NO GUPH] [NO GUPH] [NO GUPH] [NO GUPH] کی شماریات
کے مطابق اردو اور ہندی دُنیا میں پانچویں سب
سے زیادہ بولی جانی والی زبان ہے لینگویج
ٹوڈے میں جارج ویبر کے مقالے [NO GUPH] [NO GUPH] دُنیا کی

دس بڑی زبانیں ^{HAHGH} میں چینی زبانوں انگریزی
اور ہسپانوی زبان کے بعد اُردو اور ہندی دُنیا میں
سب سے زیادہ بولے جانی والی چوتھی زبان
ہے اِسے دُنیا کی کُل آبادی کا ^{HAHGH} ^{HAHGH} ^{HAHGH} فیصد افراد
بولتے ہیں

اُردو کی ہندی کے ساتھ یکسانیت کی وجہ
سے دونوں زبانوں کے بولنے والے ایک
دوسرے کو عموماً سمجھ سکتے ہیں
درحقیقت ماہرینِ لسانیات ان دونوں زبانوں
کو ایک ہی زبان کے حصّے سمجھتے ہیں
تاہم یہ معاشی و سیاسی لحاظ سے ایک
دوسرے سے مختلف ہیں ^{HAHGH} لوگ جو اپنے آپ
کو اُردو کو اپنی مادری زبان سمجھتے ہیں وہ
ہندی کو اپنی مادری زبان تسلیم نہیں کرتے
اور اِسی طرح اِس کے برعکس
پاکستان میں اُردو

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں ^{HAHGH} پاکستان
میں اُردو

اُردو کو پاکستان کے تمام صوبوں میں سرکاری
 زبان کی حیثیت حاصل ہے یہ مدرسوں میں
 اعلیٰ ثانوی جماعتوں تک لازمی مضمون کی
 طور پر پڑھائی جاتی ہے اس نے کروڑوں اُردو
 بولنے والے پیدا کر دیئے ہیں جن کی زبان
 پنجابی پشتو سندھی بلوچی کشمیری
 براہوی چترالی وغیرہ میں سے کوئی ایک ہوتی
 ہے۔ اُردو پاکستان کی مشترکہ زبان ہے اور یہ
 علاقائی زبانوں سے کئی الفاظ ضم کر رہی ہے
 اُردو کا یہ لہجہ اب پاکستانی اُردو کہلاتی ہے۔
 یہ امر زبان کے بارے میں رائے تبدیل کر رہی ہے
 جیسے اُردو بولنے والا وہ ہے جو اُردو بولتا ہے گو
 کہ اُس کی مادری زبان کوئی اور زبان ہی کیوں نہ
 ہو۔ علاقائی زبانیں بھی اُردو کے الفاظ سے اثر
 پارہی ہیں۔ پاکستان میں کروڑوں افراد ایسے
 ہیں جن کی مادری زبان کوئی اور ہے لیکن وہ
 اُردو کو بولتے اور سمجھ سکتے ہیں پانچ ملین
 افغان مہاجرین جنہوں نے پاکستان میں
 پچیس برس گزارے میں سے زیادہ تر اُردو

روانی سے بول سکتے ہیں وہ تمام اُردو بولنے
والے کہلائیں گے پاکستان میں اُردو اخباروں
کی ایک بڑی تعداد چھپتی ہے جن میں روزنامہ
جنگ نوائے وقت اور ملت شامل ہیں
بھارت میں اُردو

تفصیلی مضمون کے لئے دیکھیں **NO GUPH** بھارت میں
اُردو

بھارت میں اُردو اُن جگہوں میں بولی اور
استعمال کی جاتی ہے جہاں مسلمان اقلیتی آباد
ہیں یا وہ شہر جو ماضی میں مسلمان حاکمین
کے مرکز رہے ہیں اِن میں اتر پردیش کے حصے
NO GUPH خصوصاً لکھنؤ **NO GUPH** دہلی بھوپال

حیدرآباد بنگلور کولکتہ میسور پٹنہ
اجمیر اور احمد آباد شامل ہیں **NO GUPH** کچھ بھارتی
مدرسے اُردو کو پہلی زبان کے طور پر پڑھاتے
ہیں اُن کا اپنا خاکہ نصاب اور طریقہ امتحانات
ہیں بھارتی دینی مدرسے عربی اور اُردو میں
تعلیم دیتے ہیں بھارت میں اُردو اخباروں کی

تعداد ۛۛۛ سے زیادہ ہے

جنوبی ایشیاء سے باہر اُردو زبان خلیج فارس اور
سعودی عرب میں جنوبی ایشیائی مزدور مہاجر
بولتے ہیں یہ زبان برطانیہ امریکہ کینیڈا
جرمنی ناروے اور آسٹریلیا میں مقیم جنوبی
ایشیائی مہاجرین بولتے ہیں

اُردو پاکستان کی قومی زبان ہے اور یہ پورے
ملک میں بولی اور سمجھی جاتی ہے ۛۛۛ یہ
تعلیم ادب دفتر عدالت و سیٹ اور دینی
اداروں میں مستعمل ہے ۛۛۛ یہ ملک کی سماجی
و ثقافتی میراث کا خزانہ ہے ۛۛۛ

اُردو بھارت کی سرکاری زبانوں میں سے ایک
ہے ۛۛۛ یہ بھارتی ریاستوں آندھرا پردیش بہار
جموں و کشمیر اتر پردیش جھارکھنڈ
دارالخلافت دہلی کی سرکاری زبان ہے اس کے
علاوہ مہاراشٹر کرناٹک پنجاب اور
راجستھان وغیرہ ریاستوں میں بڑی تعداد میں
بولی جاتی ہے بھارتی ریاست مغربی بنگال

نے اردو کو دوسری سرکاری زبان کا درجہ دے
رکھا ہے

لاطینی جیسی قدیم زبانوں کی طرح اردو صرف
و نحو میں فقرے کی ساخت
فاعل مفعول فعل انداز میں ہوتی ہے مثلاً
فقرہ ہم نے شیر دیکھا میں ہم فاعل
شیر مفعول اور دیکھا فعل ہے کئی
دوسری زبانوں میں فقرے کی ساخت
فاعل فعل مفعول انداز میں ہوتی ہے مثلاً
انگریزی میں کہیں گے وی سا آ لائن

کہ بیر شاعیر و خواناسی ناسراوی خہ لکی
ہیندستان بوو لہ دہ وروبہری سالی ۱۴۴۰ دا لہ
شاری بہ نارہس لہ دایک بووہ باوک و دایکی
کہ بیر موسلمان بوون و ناوی کہ بیریان کہ
یہ کیک لہ ناوہ کانی خودای موسولمانانہ لہ سہر
مندالہ کہیان ناوہ کہ بیر لہ لای رماناندای ہیندوو
شاگردی کردووہ و زانینی زوری تہ و کاریگہری
زوری لہ سہر کہ بیر کردووہ ہہروہا

هۆنراوه نووسانی فارسی وه کوو مهولانی رۆمی تا
 رادهیه ک له سهر بیرورا و هۆنراوهی کهبیر کاریگهر
 بوون ^{NO GLYPH} کهبیر شاعیریکی شه فاهی بووه و زۆربهی
 هۆنراوه کانی سینه به سینه له ناو خهلکدا هاتوه یان
 موریده کانی نووسیویانه ته وه ^{NO GLYPH} ناوه رۆکی
 شیعهره کانی به زۆری عیرفانین و زۆر ره خنه ی له
 دوژمنایه تی ئایینی گرتووه ^{NO GLYPH} ههروه ها ره خنه ی له
 ره واله ت په رستی ریا و هه ندیک له
 دابونه ریه کانی کۆمه لگای هیندی گرتوه ^{NO GLYPH} له سهر
 بزوو تنه وه ی بهه کتی و ئایینی سیکیزم کاریگهری
 بووه و له هیند و ولاتانی ده ور و به ریدا
 شوینکه وتوانیکی زۆری هه یه ^{NO GLYPH} شوینکه وتوانی
 کهبیر ریبازی کهبیریان داناوه که له ئیسته دا نزیک
 ۱۰ ملیۆن شوینکه وتووی له باکوور و ناوه راستی
 هیندا هه یه ^{NO GLYPH} ^{NO GLYPH} ۲ له سهره تای سه ده ی بیسته مدا
 رابیندرانات تاگۆر خاوه نی خه لاتی نۆبل له کتیی
 چریکه کانی کهبیردا سه د شیعری کهبیری به
 هاوکاری ئیقلین ئانده رهیل وه رگی رایه سهر
 ئینگلیزی و ئەم شاعیره ی زیاتر به دنیا ناساند ^{NO GLYPH}

له سالی ۱۴۴۰ له دایک بووه [Hahhghh] ته گهرچی بریک
 کهس له دایکبوونی تهویان به ۱۳۹۸ تۆمار
 کردوه [Hahhghh] ۳ [Hahhghh] سه بارهت به ژيانی که بیر قسه و
 تهفسانه و چیرۆکی زۆر ههیه تههم جیاوازیانه له
 کات و شوینی له دایک بوون و کهسایهتی دایک
 و باوکیهوه دهست پێ دهکا [Hahhghh] ۴ [Hahhghh] چونکه
 هیندووان و موسلمانان ههردوو تا رادهیهک کهبیر
 له خۆیان دهزانن و ههراکام ههولیان داوه که زۆرتر
 به لای خۆیاندا رای بکیشن [Hahhghh] بۆ نموونه له
 تهفسانهیه کدا ههندیک گوتوو یانه که دایکی که
 برههمه نیک بووه به کچینی ماوه تهوه و شووی
 نه کردوه و له دوا ی زیارهت کردنی زیارهتگهیهکی
 پیروزی هیندووه کان به جوړیکی خودایی زکیر
 بووه و دواتر کهبیری بووه [Hahhghh] بهلام له بهر تهوهی که
 میردی نه بووه کوره کهی داوه به پیاو و ژنیکی
 جولای ههژاری موسلمان [Hahhghh] ۵ [Hahhghh] یان گوتراوه که
 دایکی بیوه ژن بووه و له ترسی بهدناوی
 سپاردوویهتی به پیاو و ژنیکی موسلمان [Hahhghh] بهلام
 تهوهی که تا رادهیهکی زۆر ریک کهوتن له سههری

كەس لە داىكوونى ئەويان بە ١٣٩٨ تۆمار

کردوه ٣ سه بارهت به ژياني که بير قسه و

نەفسانە و چیرۆکی زۆر ھەيە نەم جیاوازیانە لە

کات و شوینی له دایک بوون و که سایه تیی دایک

و باوکیه وه ده ست پی ده کا

هيندووان و موسلمانان هردوو تا راده يه ک که بير

له خوږيان ده زان و هه ركام هه وليان داوه كه زوړتر

به لای خویاندا رای بکیشن

نہ فسانہ یہ کدا ہہ ندیک گوتوویانہ کہ دایکی کہ

بره‌همه‌نیک بووه به کچینی ماوه‌ته‌وه و شووی

نه کردوه و له دوای زیارته کردنی زیارته گه یه کی

پيروزی هيندووه کان به جوړيکي خودايي زکړ

بووه و دواتر که بیری بووه **𐬨𐬀𐬕𐬀𐬭𐬀** به لام له بهر ئه وهی که

میردی نه بووه کوره کهی داوه به پیاو و ژنیکی

جوڻاي هه زاري مٿسلمان **ه** **يان گو تراوه كه**

دایکی بیوہ ژن بووہ و له ترسی به دناوی

سپار دوو یه تی به پیاو و ژنیکی موسلمان **NO GUILT** به لام

تەۋەي كە تا رادەيە كى زۆر رېك كە وتن لە سەرى

هه‌یه و که‌متر له ئە‌فسانه ده‌چی ئە‌وه‌یه که باوک و
 دایکی که‌بیر موسلمان بوون و ناوی که‌بیریان له
 سەر ناوه ٦ جگه له‌مه له سەر شوینی له
 دایک‌بوونی ئە‌و ریک که‌وتنه هه‌یه که له شاری
 به‌ناره‌س یان له ده‌وری ئە‌ویدا له دایک بووه

که‌بیر هه‌ر له ته‌مه‌نی منالیه‌وه چوه‌ته لای راماناندای
 هیندوو و بووه به‌شاگردی و بیر و رای ئە‌و له سهری
 زۆر کاریگه‌ر بوه و له شیعره‌کانیدا زۆر باس له‌م
 په‌یوه‌ندیه شاگرد و ئوستادیه ده‌کات هه‌رچه‌ند
 موسلمانانه‌کان ده‌لین که‌بیر له دوا‌ی راماناندا
 که‌وتوه‌ته ژێر چاودێری سو‌فیه‌کی موسلمان به
 ناوی پیر تاکیی جانسی که‌خه‌لکی شاری جانسی
 هیند بوه به‌لام که‌بیر له شیعره‌کانیدا باسی
 که‌سیکی وه‌های نه‌کردوه ٧ هه‌روه‌ها که‌بیر به
 پیچه‌وانه‌ی مورتازه به‌همه‌نه‌کان بنه‌ماله و ژن و
 منالی بوه و ژیا‌نی دنیا‌یی ته‌رک نه‌کردوه ئە‌و
 وه‌کوو باوکی به‌پیشه‌ی جو‌لایی ژیا‌نی بر‌دوه‌ته
 سەر و وا دیاره‌ خوینده‌واریه‌کی زۆری نه‌بوه وا
 دیاره‌ که‌بیره له‌به‌ر ئە‌و بیر و را‌جیا‌وا‌زان‌ه‌ی که‌

بوویه تی له به نارسدا که بنکه ی بره همه نه کان بووه
 که و ته به ر په خنه و ئازار و له سالی ۱۴۹۵ ادا له
 به نارس ده ر کراوه که له ئه و کاته دا ده ور و به ری
 شه ست سال له ژیا نی تی پهر بوو بوو [NO GLYPH] له دوا ی ئه م
 روو داوه که بیر روو له باکووری هیندستان ده کا و
 له گه ل کو مه لیک له موریدان و بنه ماله که یدا ژیا نی
 له وئ ده با ته سه ر [NO GLYPH] [NO GLYPH] ۸ [NO GLYPH] ۹ [NO GLYPH]

که بیر له سالی ۱۵۱۸ ادا کوچی دوا یی کرده و له
 شاری ماگه هر له هیندا به خاک سپراوه [NO GLYPH]
 ئه فسانه یه ک له سه ر مردنی هه یه که ده لی ت له
 دوا ی مردنی که بیر له نیوان موریده کانیدا نا کوکی
 ساز بوو که ته رمه که ی که بیر چی پی بکه ن [NO GLYPH]
 موسلمانان ده یانو یست بی شو رن و به شیوازی
 موسلمان ی بین یژن و هیند ووه کانیش ده یانو یست
 ته رمه که ی بسو و تی نن و خو له می شه که ی هه لگرن [NO GLYPH]
 به م جو ره نزی ک بوو شه ر له به ی نیا ندا ساز بی ت تا
 که بیر خو ی پی نی شان دان و گو تی که سه یری
 تابو و ته که ی بکه ن [NO GLYPH] هه روه ها پی و تن که له نیو
 تابو و ته که دا با وه شی ک گولی بو ن خو ش له جی ی

تەرمە كەدا ھەيە **NO GLYPH** ئەشئ ھىندوھان نيوھى ئەو
گولانە ھەلگرن و بىبەنەوھ بو شارى بەنارس و لەوى
بىسووتىن و موسلمانە كانىش ئەو نيوھ كەى لە
شارى ماگھەردا بنىژن **NO GLYPH** بەم جوړە شەرى نىوان
مورىدە كانىش دوايى پىھات **NO GLYPH** **NO GLYPH** ۱۰ **NO GLYPH**

سامورایی یا بوشی ژاپونی جنگجو نام ایسه
سامورایی لوغت فگفته بوبوسته جه سابورای
کی اونه معنی لوغت یعنی کسی خدمتا گودن
تارئخ میان ایتا طبقه خاص ژاپون جامعه میان
بید و تا قبل سال میجی دوره آغاز ایتا
جرگه جه خلابرا ژاپون میان بید سامورایی اول
بار سیاسی هرج و مرج زمات میان
ژاپون اورشین و هشی پرکه بوبوسته بو و هر کی
خوره ایتا صارا میان حکومت گودی اتارئخی
دوره میان ژاپون دورون پور جنگانی اتفاق
دکفته و نیاز به سامورایین ویشترابوسته و
سامورایین قوت بیگفتید قرن دوازدهم میان
دو تا کوگا ژاپون دورون قودرت دشتید ایتا

تايرا کوگا و اویتا میناموتو کوگا نام دشتید ا دوتا
 کوگا ویشتر ژاپون صارای مالک بید و ده کوگاهانه
 امره پور جنگ بیگفتید سال میان
 میناموتو یوریتومو موفق بوبوسته ایتا سیاسی
 قودرت بدست باوره و شوگون جاجیگاه خوره
 چکونه یوریتومو کاماکورا سلسله تاسیس
 بوگوده و اونه فرمانروایی کل ژاپون میان آغاز
 بوبوسته یوریتومو حکومت دورون قودرت و
 مناصب سامورایین دست دکفته و اوشان ژاپون
 جامعه میان قوت بیگفتید قرن شانزدهم
 میان تویوتومی هیده یوشی
 شوگون بوبوسته وی پور جنگان دورون پیروزا
 بوسته و خورقیبان دشکنه و همه کوگاهانه
 فوگوردانه و ژاپون ایجایی وجود باورده وی ایتا
 طبقاتی نظام وجود باورده و دستور بدا فقط
 سامورایین تنید خوشانه شمشیرانه بدارید
 سابقه زمات وختی جنگ نوبو و صلح و آرامش
 بو سامورایین کشاورزی یا گاکلف کار گودید
 هیده یوشی بوگفته کی سامورایین دو راه ویشتر

نرید ۱۱ یا کشاورز ببید یا سامورایی بمانید و هیده
یوشی سامورایین فرمان بدا کی یا کشاورزی و
بجار کار بوکونید یا اگر تصمیم بیگفتید سامورایی
ببید قلایان و کله بستان دورون ۱۱ خلابران
سامورایین ۱۱ امره زندگی بوکونید ۱۱ هیده یوشی
قانونی وضع بوگوده کی فقط سامورایین تنستید
خوشانه امره شمشیر بدارید ۱۱ ا طبقاتی نظام کی
هیده یوشی چگوده توگوگاوا ایاسو زمات قوت
بیگفته ۱۱

ادو دوره میان ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ سامورایین
ژاپون جامعه میان جاجیگاه خاص و موهم
بو بوسته ۱۱ قبل ایتا سامورایی کشاورزی پيله
وری یا بازار مجی گودی ۱۱ سامورایین همه تان ایتا
کله بست یا قلا دورون زندگی گودید و اوشانه
ارباب و چکنه اوشانه دس اوکوف بج فدایی ۱۱
باخی سامورایین ایسا ببید کی ارباب یا چکنه
نشتید ۱۱ اوشانه دوخادید رونین ۱۱ ا جرگه کی
اوشانه نام رونین بو ا دو دوره میان پور مشکل
وجود آوردید و آشوب و جنایت گودید ۱۱ بعد

سکی گاهارا جنگ کی توگوگاوا کوگا پیروز
 بوبوستانه و بتنستید خوشانه رقیبان دَشکن بدید
 ژاپون سال صلح میان دوارسته و توگوگاوا
 کوگا واستی دوشمن و رقیب نیسا بو و همه تان
 جو خوفته بید هنه واستی جنگستن اهمیت و
 مبارزه چم کم بوبوستانه پور سامورایین
 سیاستمدار معلم و بازیگر بوبوستانه و ختی
 میجی دوره فرسه و فتودالیسم ژاپون میان
 خاتمه بیگفته سامورایی همیشه واستی
 ژاپون جامعه میان دیمه بوبوستانه
 ژاپونی شمشیر

ایتا شمشیر ایسه کی مردوم اونه امره سامورایی
 شناسید قدیمی ژاپونی شمشیر نارا دوره
 میان چوکوتو نام بو کی پهن تیغه دشتی ولی
 نهصد سال اخیر میان ویشتر شمشیرانه خمیده
 تیغه امره چکودید ا شمشیران نام
 اوچیگاناتا و کاتانا بو او زمات میان
 دوتا کوچی شمشیر وجود دشتی کی اوشانه نام

واکیزاشی و تانتو بو پور سامورایین دوتایی هم
 کوچی و هم پيله شمشير استفاده گودید مثلا
 هم واکیزاشی و هم کاتانا ترکیب آ دو شمشير
 سامورایی سمبل بوبوسته وختی ایتا سامورایی
 دوتا شمشير ایتا دراز و ایتا پاچ اوسادی خو امره
 حمل گودی اصطلاحا دوخادید دایشو یعنی
 پيله دانه و کوچی دانه ادو دوره میان فقط
 سامورایین اجازه دشتید دایشو بدارید

یومی

یومی ژاپونی پيله کمان نام ایسه یومی سنگو کو
 دوره جه رونق بکفته وختی سامورایین
 تانگاشیما توفنگ ژاپونی شمخال توفنگ امره
 آشنا بوبوستید ولی پور سامورایین ایسا بید
 یومی امره به عنوان ایتا ورزش استفاده گودید
 یومی جنس چگوده بوبوسته بو جه بامبو
 چوب نی و چرم یومی تیر پینجاه تا صد متر
 بیگاده بوستی یومی امره اسب سر ویشتر تیر
 بیگادید کی آ ورزشه دوخادید یابوسامه

پیشدار

ژاپونی پیشداران نام یاری و ناگیناتا ایسہ کی
سامورایین اوشانہ امرہ جنگستید یاری ایتا
پیشدار بو کی جنگ دورون ناگیناتا جانشین
بوبوستہ یاری ایتا انفرادی سلاح نوبو بلکہ ایتا
جرگہ آشیکارو پیادہ خلابر کی داوطلب سرباز
بید اونہ امرہ جنگستید پیش دار نسبت بہ
شمشیر جنگ دورون ویشتر تاثیر بنا و جنگستن
موقع پیادہ و سوارہ جولو بختر بو

انسان دا جوڑ دد پلان والے دو پیراں تے چلن
والے بن مانساں دے ٹبر نال اے تے سدھا
کھلونا دوپیراں تے چلنا ہتھاں تے اوزاراں دا
ودھیا ورتن اک وڈا دماغ تے پوؤں وٹیاں رہتلاں
ایہدیاں اچیچیاں صفتاں نیں ڈی این اے تے
پرانیان ہڈیاں دسدیاں نیں جے انسان چرڈے
افریقہ دے پاسے توں ورے پیلان
ٹریا تے ورے پہلے اپنے ہندے نویں
پنڈے تے سوچ دے وکھالے تے اپڑیا
دو جے آگو مانس نوں سامنے رکھو تے ایدے

کول اک بہت ودیا تے وڈا دماغ اے

انسان سوچ سکدا اے بولی بول سکدا اے
تے رپھڑ مکاسکدا اے سوچن دے ایس ودویں
ول نال اوس کول اک سدا کھڑا پنڈا اے تے ازاد
ہتھ نیں جناں نال اوہ کئی کم کر سکدا اے تے
کسے وی ہور جیون دے مقابلے وچ ودیا اوزار بنا
تے چنگے ول نال ورت سکدا اے ہور وی اچی
پدھر دیاں سوچاں جیویں اپنی پچھان عقل
تے سیانف ۱۱۱۱۱۱ اوہ گلاں نین جیہڑیاں کہ
اوبنوں ۱۱۱۱۱۱ بندہ ۱۱۱۱۱۱ بنادیاں نیں انسان سوائے
انٹارکٹکا دے سارے براعظماں تے ریندا اے
زمین تے انسانی گنتی ست ارب توں ود
اے ۱۱۱۱۱۱

اج دے انسان دا ٹانچہ تے پنڈا پرانا سیانا مانس
توں وشکار لے پتھ ویلے وچ ۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱ ورے
پہلاں افریقہ رچ وکھالے وچ آیا ۱۱۱۱۱۱ تیسرے
پتھر ویلے دے مڈ تے ۱۱۱۱۱۱ ۱۱۱۱۱۱ ورے پہلے
اپنی ہن دی سوچ تے رہتل اپنی بولی تے
موسیقی نال انسان نے اپنا آپ دسیا افریقہ

دا قد   میٹر   فٹ   ہو
 سکدا اے اک انسانی مادہ دا جوکھ
 کلوگرام تے نہ دا   کلوگرام ہوندا
 اے

جنا زبانی دے ملن نال زبانی یا مادہ اندر نیانے
 دے ہون دا کم ٹردا اے تے   مہینیاں مگروں اوہ
 جمدا اے انسان دے نیانے دا جمنا دوجے بن
 مانساں نالوں چوکھے درد والا ہوندا اے تے
 ایدے نال موت وی ہوسکدی اے   ایدا
 وجہ انسانی نیانے دے سر دا وڈا ہونا تے دو
 پیراں تے چلن باجوں زبانی پیلوس ہڈیاں دا تنگ
 ہونا اے   نیانے جمن تے زبانیان
 دے مرن دی گنتی غریب دیساں وچ زیادہ
 اے   امیر دیساں وچ جمنے نیانے دا
 جوکھ   کلو   پاؤنڈ   تے قد   عریب
 سینٹی میٹر   انچ   ہوندا اے   عریب
 دیساں وچ کاکے دا تھوڑا جوکھ ہونا اوہناں دے
 مرن دی وڈی کارن اے انسان نیانے جمن
 ویلے بالکل بے بس ہوندے نیں تے   توں

وریاں دی عمر وچ جنسی ناپ نال وڈے ہوندے
 نیں انسان دے جین دی عمر وکھرے دیساں
 وچ وکھری اے امیر دیساں وچ زیادہ تے غریب
 دیساں وچ تھوڑی ہانگ کانگ وچ جنیا دی
 ایورج عمر   تے زنانیاں دی   اے
 سوازی لینڈ وچ ایم   اے   اک
 فرانسیسی سوانی جین کالمنٹ نوں   ورے
 دی عمر نال سب توں زیادہ عمر دی انسان منیا
 گیا اے

کراچی اردو کراچی انگریزی

پاکستان جو سڀ کان وڏو

شہر ۽ صنعتي تجارتي تعليمي مواصلاتي

و اقتصادي مرکز آهي ڪراچيءَ جي

رہواسیء کی کراچیاٹ سڈیو وینڈو آہی

ڪراچي دنيا جو ٻيون وڏو شهر آهي

ڪراچي پاڪستان جي صوبي سنڌ جو گادي جو

هند آهي ڪراچي شهر وڏي سمنڊ جي ساحل

تي سنڌو ٽڪور جي اتر اولهه ۾ قائم آهي

پاکستان جي سڀ کان وڏي بندرگاهه ۽ هوائي

اڏو به ڪراچي ۾ قائم آهي ڪراچي ۽
 کان ۽ تائين پاڪستان جو گاديءَ جو هنڌ
 به رهيو ڪراچي شهر نه رڳو سنڌ جو
 ڪاروباري مرڪز آهي پر خطي ۾ هڪ اهم
 بندر پڻ آهي

موجوده ڪراچي جي جڳهه تي واقع قديم ماهي
 گيرن جي بستين مان هڪ جو نال ڪولاچي جو
 ڳوٺ هيو انگريزن ان ويهين صدي ۾ هن شهر
 جي تعمير و ترقي جون بنيادون وڌيون ۽
 ۾ پاڪستان جي آزادي جي وقت ڪراچي کي نو
 آموز ملڪ جو گاديءَ جو هنڌ منتخب ڪيو
 ويو ان جي وجه سان شهر ۾ لکين مهاجر جو
 دخول ٿيو پاڪستان جي گاديءَ جو هنڌ ۽ بين
 الاقوامي بندرگاهه هئڻ جي وجهه سان شهر ۾
 صنعتي سرگرميون ٻين شهرن کان پهريان شروع
 ٿي ويون ۽ ۾ پاڪستان جي گاديءَ جو
 هنڌ اسلام آباد منتقلي جي باوجود ڪراچي جي
 آبادي ۽ معيشت ۾ ترقي جي رفتار گهٽ ناهي
 ٿي پوري پاڪستان مان مان بهون روزگار جي

تلاش ۾ ڪراچي ايندا آهن ۽ ان جي وجه سان
هتي مختلف مذهبي نسلي ۽ لساني گروهه
آباد آهن ڪراچي کي ان وجه سان مني
پاڪستان ننڍو

پاڪستان به چيو ويندو آهي ان گروهن جي
باهمي ڪشيدگي جي وجه سان ۽ جي
ڏهاڻين ۾ ڪراچي لساني فسادن تشدد ۽
دهشت گردِي جو شڪار رهيو بگڙندڙ حالتن
کي سنڀالڻ جي لاءِ پاڪ فوج کي به ڪراچي ۾
مداخلت ڪرڻي پئي اڪويهن صدي ۾ تيز
قومي معاشي ترقي سان گڏ و گڏ ڪراچي جي
حالتن ۾ تمام تبديلي آئي آهي ڪراچي جي
امن عامه جي صورتحال ڪافي بهتر ٿي آهي ۽
شهر ۾ مختلف شعبن ۾ ترقي جي رفتار ۾ تمام
اضافو ٿيو آهي ڪراچي درياءَ سنڌ جي ڏهاني
جي اترين حد تي واقع آهي شهر هڪ قدرتي
بندرگاهه جي گرد وجود پايو ڪراچي
اتر ۽ اوڀر تي واقع آهي

سنڌو ٽڪوراتي ٺهي ٿي جتي سنڌو درياءُ عربي

سمند ۾ چوڙ ڪري ٿو ۽ هيءَ ٽڪور ۱۰۰ هزار
چورس ميلن يعني ۱۰۰ هزار ۱۰۰ سو ۱۰۰ چورس
ڪلوميٽرن جي ايراضيءَ تي پکڙيل آهي ۽ ان
جو سمند سان دنگ لڳ ڀڳ ۱۰۰ ميل ڊگهو
آهي ۱۰۰

سموري ٽڪور تي ڪيتريون ننڍيون ننڍيون
وسنديون آباد آهن پر ڪو به وڏو شهر آباد نه
آهي ۱۰۰ ٽڪور کي ويجهي ۾ ويجهو شهر نٿو ۽
سند جو وڏو ۾ وڏو شهر ڪراچي اولهه طرف
آهن ۱۰۰ سند جو ٻيون وڏي ۾ وڏو شهر حيدرآباد
سندو ٽڪور کان ۱۰۰ ۱۰۰ ۱۰۰ ميلن جي فاصلي تي اتر ۾
واقع آهي ۱۰۰

سندو ٽڪور تي سراسري گرمي پد جُولاءِ جي
مهيني ۾ ۱۰۰ ۱۰۰ کان ۱۰۰ ۱۰۰ درجا فاهانائيت جڏهن ته
جنوريءَ ۾ ۱۰۰ ۱۰۰ کان ۱۰۰ ۱۰۰ درجا فارهائيت رهندو
آهي ۱۰۰ ڪنهن عام سال ۾ ان ٽڪور تي ۱۰۰ ۱۰۰ کان
۱۰۰ ۱۰۰ انچ وسڪارو ٿيندو آهي ۱۰۰

هن وقت سندو درياءَ مان تازو پاڻ نه ملڻ ڪري

سنڌو ٽڪور ماحولياتي دٻاءُ جو شڪار آهي
 سنڌو ٽڪور جا ٽمر ٻيلا ۽ ان ۾ پلجندڙ سموري
 جنگلي جيوت توڙي آبي جيوت جيئڻان جي
 جنگ هارائيندي نظر اچي رهيا آهن
 سنڌو ٽڪور جا ٽمر ٻيلا جيڪي اڳي
 هيڪٽرن تي پکڙيل هئا سي هاڻي رڳو
 ٽائين محدود رهجي ويا آهن
 ساڳيءَ ريت جهينگي ۽ ڀلي جو نسل پڻ خطري ۾ آهي ۽ ان
 ڪري نازڪ مرحلي مان گذري رهيو آهي جو
 سندن جياپو سمنڊ جي ڪاري پاڻي ۽ سنڌو درياءَ
 جي مٺي پاڻيءَ جي ميلاپ تي دارومدار رکي
 ٿو

توهان اهڙي صفحي جو ڳنڍڻو وٺي هتي پهتا
 آهيو جيڪو اڃا وجود نه ٿو رکي
 اهڙو صفحو جوڙڻ لاءِ هيٺين باڪس ۾ ٽائپ ڪرڻ شروع
 ڪريو
 امدادي صفحو ڏسندا
 جي توهان هتي غلطيءَ ۾ اچي ويا آهيو ته رڳو پنهنجي
 جهانگوءَ جو بٽڻ ڪلڪ ڪندا

خبردار ٿوھان لاڳ ان ٿيل ناھيو ھن صفحي
جي سوانح ۾ توهان جو آءِ پي پتو درج ڪيو
ويندو

سنت جنهن جو صحيح اچار ۾ سندو آھي
سو شروعاتي طرح انهيءَ نديءَ جو نالو آھي
جيڪا الھندن ملڪن ۾ انڊس ۾
جي نالي سان سڃاتي وڃي ٿي ۽ اھو غلط اچار
انهيءَ ڪري قائم رھيو جو اھو سڪندر اعظم
جي ساٿين سندس ڪاھن جي تذڪرن ۾
ڪتب آندو هو ۽ اھو پوءِ عام استعمال ۾ اچي
ويو ۽ مشرقي اچارن ۾ اھڙي ڦير گھير واقع ٿيندي
رھندي آھي ۽ حضرت عيسيٰ عليه السلام کان
ھڪ صدي پوءِ جوڙيل ھڪ ڪتاب ۾
سنتاس ۾ نالو آيل آھي
جيڪو اصل ۾ ڪجهه وڌيڪ قريب آھي ۽ بعد
۾ ۽ سنت ۾ جو نالو انهي ملڪ تي پيو جنھن
کي سندو نديءَ جو ھيٺيون وھڪرو رجائي ٿو
يعني اھو ملڪ انھن ڏاني ندين جي سنگم کان
ھيٺ تي آھي جن جي گڏيل نالي تي ۽ ان کان

مٿي واري ملڪ کي ۽ پنجاب ۽ سڌيو ويو
 جنهن منجهان اُهي وهيون ٿي ۽ اها ڳالهه
 بلڪل مناسب آهي جو سنڌ جي سر زمين
 درياھ شاهه جي نالي پٺيان سڏجي جو ان کي
 سرجيو ٿي درياھ شاهه آهي ۽ ان سموري ڏيهه
 کي جيڪو ڊيگهه ۾ سوين ميل ۽ ويڪر ۾ سو
 ميلن تائين آهي سنڌوءَ جي پاڻي ڪڍو ڪڍو
 ڪري ان تي تهه مٿان تهه رکي جوڙيو ۽ ٿانڪو
 ڪيو آهي ۽ جنهن پٺيءَ کي اڄ اسان جا پير
 لتاڙين ٿا سا اها ساڳي پٺي آهي جنهن کي
 موهن جي دڙي وارا ۽ سندن وڏا لتاڙيندا هئا ۽
 يعني سنڌوءَ جو لوڙهي آندل لُٽُ جنهن کي
 گرميءَ پاڻيءَ ۽ ساوڪ جي تاثير ستاري
 سنواري هڪ سنئين سڌي ميدان جي شڪل
 ۾ ماڻھو جي چيڙن تائين ائين پٿاري ڇڏيو
 آهي جن ته ان جو ڪو چيهه ئي نه هجي فرق
 رڳو ايترو آهي ته جنهن ڌرتيءَ کان هو واقف
 هئا تنهن جو مٿاڇرو ڪي پنجاهه صديون اڳ
 اڄوڪي مٿاڇري کان ڪجهه فٽ هيٺ هو ۽ ان

جو سمنڊ سان ميلاپ اڇوڪي هنڌ کان ڪافي
 اندر ٿي ٿيو باقي ان جي مٿاڇري جو مهانڊو
 ان جا هڪ يا ٻئي پاسي ان لڪا لاهه اڇوڪي
 چٽي ۽ بلڪل واضع مهانڊي کان ٿي سگهي ٿو
 ته ڪجهه ڦريل هجن **HAIR ON** پر اهو فرق به خالي اکين
 سان ڏسي نه سگهيو **HAIR ON** سنڌ جي ان ميدان جي
 وڌيڪ باريڪ جانچ ڪبي پر پهريائين پر
 وارين سر زمينن تي نظر ڦيرائي وٺون **NO GRIP**

سنڌوءَ جي ويڪريءَ مائٽريءَ جي کاٻي پاسي
 يعني اوڀر کان هندستان جو وسيع ريگستان
 ٿر آهي **HAIR ON** جنهن ۾ لاڳيتو ٿي سوء ميل سڄ ٿي
 سڄ آهي ۽ جيڪو هري هري چڙهندو وڃي ابو
 ٽڪريءَ ۽ اوالي ٽڪرن تي کڻي ٿو **NO GRIP** جمرائوءَ
 جي منڍ واريءَ ويڪرائي ڦاڪ جي ڏکڻ کان
 ويندي ڪڇ جي رڻ تائين ٻنهي علائقن جي وچ
 وارو ٽڪرائين واضع ۽ چٽو آهي جيئن سمنڊ
 جو ڪپر واريءَ جا دڙا ائين اوچتو نروار ٿين
 ٿا جيئن ڪنهن سڌي سنواڻي ميدان ۾ چپن
 جون قطارون پريان اتر ۾ واريءَ جون پٽون

ڪڇي ۾ گهڙي اچن ٿيون ۽ سنڌوءَ جي لیت واریاسي علائقي ۾ ڪافي اندر تائين هلي وڃي ٿي. اهڙيءَ طرح انهن ٻنهي ٽڪرن جي وچ ۾ جيڪي طبعي لحاظ کان مختلف مُول منڊ وارا آهن اصل ويڇو گهڻي ڀاڱي ميسارجيو وڃي. ائين ڪري چئجي ته ٿلهي لکي ڪڇي کان تر جو ويڇو هن علائقي ۾ ڪجهه وڌيڪ اوڀر ڏانهن آهي. ڏاکڻي ۽ اترئين ڀاڱي ۾ واریاسي جي سنڌي جو هيءَ فرق ڏکڻ اولهه جي چوماسي جي پل نبل ۽ گهاٽيءَ واديءَ جي ڪري ڦرندو گهرندو رهي ٿو. ساڄي یا الهندي پاسي کان اصل سنڌ جون حدون انهن ڪڪرالين ماثرين جي چيڙي جي سنوت ۾ نظر اينديون جيڪي بلوچستان جي اندر ڦلهجي ويندڙ ٽاڪرو علائقي تائين هليون وڃن ٿيون. پر حقيقت ۾ ان مٿانهين پٽ سان هڪدم لڳولڳ زمين ٽڪرين تان وهي آيل لٽ منجهان ٺهيل آهي. اها سنڌوءَ جي لٽ کان بلڪل نرالي ٿئي ٿي. اهو تر جنهن کي مڪاني طرح

|| ڪاڇو **||** سڏيو وڃي ٿو ۽ گھڻي ڀاڱي سوڙهو
 آهي سو سليمان جبل ۽ بولان لڪ کان ڏکڻ
 طرف ويندڙ جبلن جي وچ ۾ ڊيگهه ۾
 وڌندي ڪيترن هزارين چورس ميلن جو
 علائقو ٺاهي ٿو **||** ان جو جيڪو ڀاڱو سنڌوءَ واري
 ڪڇي کي ويجهي ۾ ويجهو آهي سو چيڪي
 مٽيءَ جهڙي مٽيءَ جو تراڪڙو بيابان آهي جتي
 سبزو ۽ ساوڪ نه هئڻ جي برابر آهن **||** اهو بيابان
 هڪ قدرتي روڪ آهي اهڙي ئي اڏول جهڙا
 آهي جبل جيڪي ان طرف جون ٻيون حدون
 ٺاهين ٿا **||** ان بيابان جي ڪري ئي ڪڇيءَ جو
 هيءَ علائقو گھڻو ڪري سياسي طرح ڏکڻ اوڀر
 وارين ايراضين جي بدران اتر وارين ايراضين سان
 لاڳاپيل سمجهيو رهيو آهي **||** سنڌ جي ڪڇي
 جي اولهه ۾ جيڪو جابلو ٽڪرو آهي سو
 بيهڪ ۾ اوڀر واري ريگستاني ٽڪري سان
 عجيب مشابهت رکي ٿو **||** پراڻي ترتيب
 سان **||** يعني اترين ڀاڱو ڪڇيءَ جي ڇيڙي کان
 ويندي منڇر تائين بظاهر ان پگل ڪوٽ ٺاهي

ٿو جڏهن ته منچر کان ڏکڻ طرف ڌار ڌار
 ٽاڪرو چپر نظر ايندا جن جي وچ ۾ سئين پٽ
 جون ايراضيون آهن ۽ سمورو تر ڏکڻ ڏانهن
 هلندي هوريان هوريان ويڪر ۾ وڌندو ۽
 اُچارئيءَ ۾ گهٽبو وڃي ٿو ۽ اولهه پاسي ڪا
 ظاهري حد ٺاهيندو نظر نٿو اچي ۽ انهيءَ پاسي
 وڌندي حب نديءَ ۽ ڪي ننڍيون ٽڪريون
 اُڪري اسين لس جي ميدان ۾ پهچون ٿا
 جيڪو سمنڊ جي ڪپر کان ساڻيڪو ميل اُتر
 طرف هليو وڃي ٿو ۽ جنهن جي وڌ ۾ وڌ ويڪر
 انهيءَ مفاصلي جي اڌ جيتري ٿيندي ۽ اهو ميدان
 پورالي نديءَ ۽ ڪن ننڍين نين جي آندل لٽ
 منجهان جڙيو آهي ۽ مٿي ڄاڻيل ڪچيءَ جي
 ميدان وانگر جنهن سان اهو گهڻي مشابهت
 رکي ٿو ڪڏهن ڪڏهن سياسي طرح سنڌ
 سان لاڳاپيل پر گهڻو ڪري ان کان ڌار رهيو
 آهي ۽ هيءُ انهن علائقن جو مختصر بيان آهي
 جن جون ڪڏهن ننڍيون ڪڏهن وڏيون
 ايراضيون ان سر زمين سان شامل رهيو آهن

جنهن کي سياسي طور [NO GLYPH] سنڌ [NO GLYPH] جي نالي سان ياد
ڪيو وڃي ٿو [NO GLYPH] ائين چئي سگهجي ٿو ته طبعي
لحاظ کان سنڌ جي اوڀر وارا وارياسا پٽ راجپوتانا
جو ۽ اولهه وارا ننڍا ٽڪر بلوچستان جو حصو
آهن [NO GLYPH] تحقيق الهندي ڪوهستان يعني
ڪاچي جا ۽ اڀرندي ريگستان يعني ٿر جا
رهواسي [NO GLYPH] سنڌ ڏي هلڻ [NO GLYPH] جي ڳالهه ڪندا آهن [NO GLYPH]
هنن وٽ سنڌ جي معنيٰ اهائي اصل واري آهي
يعني اها سر زمين جنهن کي سنڌو نديءَ ٺاهيو
۽ سدا تائين آهي [NO GLYPH] اڄ جيڪو پرڳڻو ان نالي سان
اسان جي سامهون آهي تنهن جي بيهڪ [NO GLYPH] [NO GLYPH]
ڊگريون [NO GLYPH] [NO GLYPH] منٽ ۽ [NO GLYPH] [NO GLYPH] ڊگريون [NO GLYPH] [NO GLYPH] منٽ اتر
ويڪرائي ڦاڪ ۽ [NO GLYPH] [NO GLYPH] ڊگريون [NO GLYPH] [NO GLYPH] منٽ ۽ [NO GLYPH] [NO GLYPH]
ڊگريون [NO GLYPH] [NO GLYPH] منٽ اوڀر ڊگهائي ڦاڪ جي وچ ۾
آهي [NO GLYPH] شروع شروع ۾ جيڪي انگريز سنڌ ۾ آيا
هئا تن کي ان کي [NO GLYPH] ننڍو مصر [NO GLYPH] سڏيو هو [NO GLYPH]
جيتوڻيڪ هاڻ اسان کي ان تشبيهه تي مٿيان
لڳي سگهي ٿي ڇو ته سنڌ تهذيب کي مصر
کان عمر ۾ ايترو ننڍو سمجهيو ٿي ويو تڏهن به

نيل ۽ سنڌوءَ جي هيٺانهين ماڻھن جي وچ ۾
 حيرت جھڙي مشابهت آھي ۽ ٻنهي ۾ ساڳيا ئي
 ٿي پوو وڃو ٿڪرا ٻُڌ ٿڪر ڪچو ۽
 وارياسو ساڳيءَ ترتيب ۾ ساڄي کان کاٻي
 ڏسڻ ۾ اچن ٿا ۽ ٻنهي ۾ وچ واريءَ ماڻھيءَ جي
 زرخيزيءَ جو دارومدار برسات تي نه پر سالياني
 ٻوڏ تي آھي ۽ آبھوا ۽ زمين جي خيال کان ٻنهي
 ملڪن اندر نباتات ۽ حيوانات جي جيتري
 هڪجهڙائي آھي تيتر فرق ناھي ۽ ڪو سنڌ
 واسي موٽر رستي سوئيز کان ڦاھري ۽ اتان نيل
 ڊيلٽا جو ڪجهه ڀاڱو لتاڙي لڀا جي ريگستان
 اندر ويندو ته کيس منزل بمنزل ايتري
 مشابهت ڏسڻ ۾ ايندي جو هو سمجھندو ته
 ريل تي ڪراچيءَ کان حيدرآباد رستي مارواڙ پيو
 وڃان ۽ البت کيس نيل ڊيلٽا کان مٿي وارو تر
 سنڌو ماڻھيءَ جي پيٽ ۾ ڪجهه سوڙھو
 لڳندو ۽ حقيقت به اها ئي آھي ۽ حيدرآباد جي
 ويڪرائي ڦاڪ کان مٿي ٽن سون ميلن تائين
 درياھ سان گوني ڪنڊ ٺاھيندي ڪيتريون به

ماپون کبیون ته کټي به سندو ماټريءَ جي
ویکر سټ میلن کان گهٽ نه ملندي

اباسین سېلاب د کونړ ولایت د ویپور ولسوالۍ په
یوه روشن فکره پښتنه کورنۍ کې له نن نه ۲۵
کاله مخکې دې نړۍ ته سترگې پرانیستي کله
چې افغانان جگړو وځپل او دې ته یې اړ کړل
خو د سر پنا لپاره له هېواده بهر لاړ شي د
سېلاب پلار هم دې ته اړ شو چې گاونډي هېواد
پاکستان ته کډه وکړي د ورکتوب خاپوړې یې
یې هلته وکړې او له هغې وروسته یې پلار د یو
ښه را تلونکي د جوړولو په خاطر په یو ښونځي
کې ورته داخله واخیسته کله چې د ښونځي له
لومړي پړاوه ووت یعنې د منځۍ ښونځۍ یې پیل
شو ورسره یې په ښونځي کې د معارف
پېژندې ستاینې او داسې نورې ترانې نعتونه
او د نورو شاعرانو شعرونه به یې د سیچ په سر
ویلې کله نا کله به یې د سیچ نطاقي هم کوله
چې د ښې کارکردگي له امله یې ښوونکوي د یو
تکره او با استعداد شاګر په سترگو ورته کتل د

ورځو په تېرېدو سره اباسين سېلاب په د ترانې په
 گروپ کې لا پرمختگ وکړ. د ترانې سربيم او له
 هغې وروسته د ټول سيمې کنټرولونکي او
 جوړونکي شو. له هغه وخته يې دې شعر له
 لوستلو سره ډېره مينه پېدا شوه. د ډېرو ښاغلو
 شاعرانو شعرونه به يې لوستل او خوند به يې ترې
 اخيسته. په همدې ترتيب يې ښوونځي تر دولسم
 ټولگي پورې ورساوه او د فراغت سند يې تر لاسه
 کړ. کله چې بېرته خپل گران هېواد افغانستان ته
 راستانه شول. د پخوا په څېر يې له شعر او
 شاعرې سره مينه وه. د سندرو اورېدلو ته به يې
 هم ډېر وخت ورکاوه. د وخت په تېرېدو سره يې
 په رسنيو کې کار پيل کړ. د نورو کارنو ترڅنگ
 يې ځينې تفريحي خپرونې او ورسره يې د
 شعرونو په ديکلوامه کولو کې هم ونډه اخيسته.
 د شعر په ديکلوامه کولو کې ډېره ښه وړتيا لري
 خدای ج ورته د ښې څېرې سره ښکلې ځواني او
 ښکلې اواز هم ورکړی. چې د اواز او ليدلو مينه
 والو يې خورا زيات دي. له همدې ځايه وو چې د

شعر او شاعري ډگر ته يې را ودانگل ډېرې
 شعرونه او غزلې يې وليکلې خو په وينا يې زړه
 يې پرې اوبه نه دې څښلې څو يې د کتاب
 چاپلو لپاره انتخاب کړي ^{NO GURPH} خو اراده لري چې په
 راتلونکي کې به ضرور چاپ شوي اثار ولري
 يوازې دومره وخت پاتې چې خپل شعرونه د
 شعر په بگر کې وتلي او تل شاعرانو او استادانو ته
 وښايي ^{NO GURPH} د هغوي د خوښې مطابق به انتخاب
 کوي لوستونکو او مينه والو ته به يې وړاندې
 کوي ^{NO GURPH} د تلويزيون په پرده ډېر ځله د شعر په
 ديکلو مه کولو او نورو تفريحي خپرونو په
 وړاندې کولو سره ليدل شوی ^{NO GURPH} له اک کارې سره
 يې ځانگړې مينه وه چې دې مينې او علاقې تر
 دې را ورساوه چې بايد په راتلونکي کې په فلمو
 نواو ډرامو کې هم کار پيل کړي او فعاله ونډه
 پکې واخلي ^{NO GURPH} له فلمي ستورو او د هغوي له
 حرکتونو سره يې زړه پورې توب خورا زيات وو
 همېشه به يې هڅه کوله له ځانه سره داسې
 اکونه وکړي څو په دې مطمئن شي چې

کولای شي په فلمونو او ډارمو کې هم کارو کړي
 لیدونکو او ننداره کونکو ته ځان د یو تکړه اکر په
 بڼه رو وپېژني نه یوازې فلمونو او سریالونو سره
 مینه یې وه ورسره د روانو حالاتو انځورونو هم دې
 ته وهاخواه چې بالاخره د فلمي حرکاتو په
 لوبولو سره هېوادوالو ته د وخت انځورنه روښانه
 کړي او د خلاصې لارې چارې یې ورته په گوته
 کړي. **NO GURPH** سېلاب له دې وروسته په پېښور کې د په
 دوه ډرامو کې کار وکړ. دا چې د کار کولو او
 شوبینګ پایلې یې تر ډېره ورته مثبتې وې. د
 لیدونکو لخوا ورته د ستاینې صحنه څرگنده
 شوه. بڼه به جوړت سره یې وویل چې زه به نور
 د فلم په جوړولو کې هېڅ ځنډ نه کوم. **NO GURPH** د ملاله او
 سوره په نامه یې په دوه تلویزیوني سریالونو کې
 کار کړی. په لیدو یې په مینه والو کې خورا زیات
 والې راغلی. **NO GURPH** له دې وروسته یې د بڼه کار په پایله
 دا ورته څرگنده شوه چې اوس کولای شي په هر
 ډول فلم کې هره صحنه چې ورک ول کېږي په
 بریالیتوب سره یې تر سره کړي. نه یوازې دا چې

په سمه توگه به يې ترسره کړې وي **NO GURPH** ورسره به د
 مينه والو لخوا ډېر وستايل شي **NO GURPH** اباسين سېلاب
 وايي تر اوسه د افغانستان د سينمايي فلمونو
 لپاره هېڅ کار نه دی شوې سېلاب هيله لري
 خو په را تلونکي کې د خپل هېواد سينما ته هم
 پام وکړي خو د نور هېوادونو په شان زمونږ د
 فلم هنر هم وده وکړي **NO GURPH** اباسين سېلاب چې
 غواړي يو تکړه او مشهور فلمي ستوری شي د
 تلویزيوني سريالونو سره زياته علاقه لري چې
 پکې ولوبېږي **NO GURPH** په سينمايي فلمونو کې لوبېدل
 خو ورته د خوب ريښتيا کېدل ښکاري او هڅه
 کوي خو په هر قېمت چې وي په سينمايي فلم
 کې د يو غوره اگري په بڼه کار وکړي **NO GURPH** په را تلونکي
 نژدې وخت کې به په دې وتوانېږي چې د
 افغانستان لپاره هم سينمايي فلمونه جوړ کړي **NO GURPH**
 سېلاب په دې هڅه کې دی چې څنگه وکولای
 شي د افغانستان سينما ته وده ورکړي **NO GURPH** او په را
 تلونکي کې په افغانستان کې د ښه سينمايي
 فلمونو ننداره کول پيل او ډېر مينه والو را پيدا

کري د نومري د خوښې فلموي ستوري په هندي
 فلمونو کې شارو خان او په پښتو فلمونو کې
 جهانگیر خان په گوته کوي د هغوی ټول اگونه
 ورته په زړه پورې دي کله یې چې نوی فلم را
 شي د دوی په خاطر یې ضرور گوري خوند او پند
 ترې اخلي او کولای شي په ډېر کم وخت حتی
 په یوځل لیدو هم د دوی تقلید له ځانه سره
 وکړي خو اباسین سېلاب وايي دا یې یو لوی
 ارمان دی چې په فلمي نړۍ کې د ستوري په شان
 وځلېږي او مینه وال یې د اوس په پرتله لا زیات
 شي ورسره د تمثیل په بارک کې هم ډېره
 خوشبینې ښيي او وايي که وشول په راټلونکي
 وخت کې به د خپل تمثیل کولوو ته لا ډېر وخت
 وکړي سېلاب اوس په شمشاد تلویزیون کې
 ځینې تفرحي خپرونې په مخ وړي چې زیاته
 برخه یې په کې د تمثیل کول دي او دی هم له
 تمثیل کولو سره ډېره مینه لري د داسې تمثیل
 کولو وړتیا لري چې ډېرې تمثیل کونکي او د
 تمثیل مینه وال به یې ځای و نه نیسي په اوس

وختو کې يې ډېر وخت تمثيل ته ورکړی [NO GLYPH] نه
 يوازې تمثيل او فلم جوړلو سره مينه او علاقه
 لري ورسره د گڼ شمېر شاعرانو ښکلي نظمونه
 غزلې او شعرونه هم دېکلوته کوي چې په دې
 سره يې لا د اواز مينه والو په څو برابره زيات
 شوي تل هڅه کوي داسې انتخاب وکړي چې
 له احساس دگ پيغام ولري تر ډېره يې خلک
 خوښ کړي لومړی پرې د ده او بيا د اورېدونکو
 او مينه والو زړه پرې اوبه وڅښي [NO GLYPH] د شعر په بوله
 مانا ترڅ او ډيزاين غور کوي [NO GLYPH] ښه په شوق يې له
 ځانه سره په څو څو ځله تکراروي کله چې په
 دې وپوهېږي چې اوس يې اورېدونکي د زړه له تله
 خوښوي يو ډول اثر پرې کولای شي [NO GLYPH] مخکې له
 دې چې انتخاب يې کړي له هغه شاعرانو
 ملگرو سره پرې مشورې کوي چې په شعراو
 شعاري ډېر ښه پوهېږي د هغوی په انتخاب او
 بيا يې د ويلو ترڅ په خپله روته برابر وي [NO GLYPH] په
 داسې انداز يې وايي لکه څرنگه چې د شعر له
 لوستلو سره ښايي [NO GLYPH] ډېر زيات شعرونه يې

دېکولمه کړي چې اختر په نامه دېکولمه کړي
 شوی شعريې ډېر زړه جزونکی او د دې د ښې
 وړتيا ثابونکی دی. د دې شعر دېکولمې په مینه
 والو او اورېدونکو څه بیل شان اغېز وکړ. ډېر پو
 خلکو د یو رېښتنې صحنې لیدل انځورول او
 خورا مینه یې ورسره پېده کړه. دېته ورته ډېر نور
 شعرونه یې هم په ډېر لوړ او مناسب انداز سره
 دېکولمه کړي چې د هر یو خوند یې د یو بل په
 پرتله زیات دی. د خلکو په زړونو کې یې ځای
 نیولی او د بیا ځل اورېدو لېوالتیا یې ښيي. همدا
 دی چې ډېری شاعران د افغانستان جنگ له
 اباسین نه مشر گڼي او بیا وایي چې. دی په ښه
 طریقه کولای شي د تېرو بډامنو وختونو انځورونه
 مینه والو ته په شه شان سره وړاندې کړي. دا
 ورته ښایي چې دغې ناخوالو افغانان څنگه
 کړولي ورسره دا هم ورته ښایي چې څنگه
 کولای شو دې جنگ جگړو ته د پای نکی کېږدو
 او سوله راوړي. لکه مخکې چې مو یادونه وکړه
 اباسین سېلاب هم فلمي ستوری دی ورسره یو

تکره سندرغاری هم دی د سندرو ویلو پوره
 وړتیا لري خو دا چې تراوسه یې ډېرې کمې
 سندرې ویلي علت یې د وخت نشتوالو بني
 دا چې په رسنیو کې هم کار کوي ورسره شاعر او
 ډېکومه کونکی هم دی نه شي کولای په یو
 وخت کې ټول کارونه سرته ورسوي که څه هم
 محلویشته به یې ورته جوړ کړی وي خو وایي
 چې د رسمي چارو د زیاتېدو له امله د سندرو ویلو
 ته لاس رسی نه شي کولای ځوان شاعر طاهر
 شرر صاپی یو ښکلې غزل یې په خپل خوږ اواز او
 د موسیقۍ په ساز او سرور سره پوښلي
 اورېدونکو ته وړاندې کړه د سندرو په هنر کې
 همدا سندره وه چې سپلا ب یې په یو ستر
 شهوت ونازاوه دا غزل چې شرر صیب په
 کوم انداز لیکلی او څه انځور یې پکې نغښتي
 سپلا ب بیا اورېدونکو ته داسې روښان کړی
 چې په همغه انداز چې شاعر به غوښتل زمزمه
 کړی چې مطلقه یې داسې ده ځواني دې رانه
 وخوره لونگه ځوانیمرگه غنم غوندي رېبې مې

ږنگه بنگه ځوانيمر که کله چې خلکو دا سندره
 واورېده په زړه کې يې د اباسين سپلاډ د دې هنر
 د پرمختگ لپاره هېلې زياتې شوې داسې را
 تونکې يې ورته انتخاباوه چې نوموړی به په ډېرو
 سندر غاړو کې د غوره سندرغاړي لقب خپل
 کړي. شاعران او هنرمندان يې د دې لومړي قدم
 په اخيستو ډاډ ورکوي که دی لا د خپل دې هنر
 ته وخت ورکړي بې له شکه چې هنر به يې وده
 کوي پرمختگ به کوي. او خپلو اهدافو ته په
 ډېر ژر ورسېږي هڅه خوب چې پې د دې هنر
 په اړه ليدلی وي تر ډېره به يې تعبير ته ورنژدې
 شي حتی پوره به شي. اباسين سپلاډ ۲۵
 کاله عمر لري اوس لا نوی ځوان دی واده يې
 نه دی کړی خو بيا هم په خپل هنر کې د
 پرمختگ لپاره يې پلار او وروڼه ډاډگېر نه ورکوي
 او تشويقوي يې.

نه ژرؤز می ملی تی می زنی ک ئېسی ل نه نه نی وې
 بایری می ته بی ته بایری می نه مگه ک
 بایری می ته نه هری که ت بایری می

ئەدەبىيات ۋە سەنئەت بايرىمى قاتارلىق كۆپ
مەنبەلىك مەدەنىيەت بايرىمى بولۇش
سۈپىتى بىلەن ئەڭ قەدىمىي
ئىجتىمائىي مەدەنىيەت ھادىسىسى
ھېسابلىنىدۇ. ئۇ دۇنيادا مىلادى قۇربان
ھېيت چاغان قاتارىدا سانىلىدىغان تۆت
چوڭ بايرامنىڭ بىرىدۇر.

نەۋرۇز بايرىمىنىڭ ئىران ۋە تۇران
دىيارلىرىدا يېڭى يىل بايرىمى سۈپىتىدە
ئۆتكۈزۈلۈۋاتقىنىغا ۋە يىلدىن ئاشقان
بولۇپ بۇ بايرامنى ئۆتكۈزىدىغان
مىللەتلەرنىڭ نوپۇسى ھازىر ۋە
مىليوندىن ئاشىدۇ. نورۇز بايرىمى
ئۆتكۈزىدىغان مىللەتلەردە شەكىللەنگەن
نورۇز مەدەنىيىتى ئاشۇ مىللەتلەرنىڭ
ماددىي مەدەنىيلىك بىلەن مەنىۋى
مەدەنىيلىكىنىڭ تەرەققىياتىغا تۈرتكە
بولۇپ كەلمەكتە.

ئېلىمىزدە قەدىمىي ۋە ئەنئەنىۋى مىللىي
بايراملارنىڭ بىرى بولغان نورۇز بايرىمىنى
ئۆتكۈزۈش ئۇيغۇر قازاق قىرغىز
ئۆزبېك تاتار تاجىك قاتارلىق قەدىمىي
مىللەتلەرگە ئورتاقتۇر.

ئەجدادلىرىمىز قۇياش ئېتىقادچىلىقى
دەۋرىدە قۇياش ھارۋىدا ئولتۇرغان
ئىلاھ بىزگە كۆرۈنىدىغىنى ھارۋىنىڭ
چاقى ئىلاھ كۈندۈزى ئاسماندا مېڭىپ يەرنى
يورۇتسا كېچىسى يەرنىڭ تېگى بىلەن
يەرنىڭ يەنە بىر چېتىگە ئۆتىدۇ ئۇ يەر
تېگىدىن ئۆتكۈچە جىن ئالۋاستىلار بىلەن
ئېلىشىپ جەڭ قىلىدۇ دېگەن
ئەپسانىگە ئىشەنگەن ۋە كېچىسى گۈلخان
يېقىپ قۇياشتىڭ كۆتۈرۈلۈشىنى تىلەپ
گۈلخاننى دائىرە قىلىپ ئۇسسۇل ئويناپ
ئىبادەت قىلغان كېيىن ئىبادەت ۋاقتىنى
تەدرىجىي قىسقارتىپ ئاينىڭ ئاينىڭ
كۈنى يەنى كېچە بىلەن كۈندۈز

تەڭلىشىدىغان كۈنگە توغرىلىغان ۋە
شۇنىڭ بىلەن ئەنئەنىۋى نورۇز بايرىمى
شەكىللەنگەن ۋە

نەۋرۇز يېڭى يىل بايرىمىدۇر ۋە
ئەجدادلىرىمىز نورۇزنى قۇتلۇق كۈن دەپ
بىلىپ زور تەنتەنە بىلەن ئۆتكۈزۈشكە
ئادەتلەنگەن ۋە نورۇزنىڭ كىرىش ۋاقتى
شەمسىيە كالېندارى بويىچە يىل
ئاخىرلىشىپ يېڭى يىل كىرگەن كۈنگە
مىلادى كالېندارى بويىچە ۋە ئاينىڭ ۋە
كۈنى يەنى كۈن بىلەن تۈن تەڭلەشكەن
كۈنگە توغرا كېلىدۇ ۋە شۇڭا ئەجدادلىرىمىز
بۇ كۈننى يىل بېشى قىلىپ تاللاپ
ئۇنىڭغا نورۇز يېڭى كۈن يىل يېڭىلانغان
كۈن دەپ ئات قويغان ۋە

نەۋرۇز ئەنئەنە بايرىمىدۇر ۋە كىشىلەر باھار
پەسلىگە ئۇلىشىپ ئوۋغا چىقىش مال
ۋارانلىرىنى كۆكلەمگە كۆچۈرۈش
تېرىقچىلىققا كىرىشىشتىن ئاۋۋال ئىش

ئوقىتىگە ئوگۇشلۇق بەرىكەت
تۇرمۇشىغا ئاسايىشلىق بەخت تىلەپ بۇ
بايرامنى تەنتەنىلىك ئۆتكۈزۈشكە
ئادەتلەنگەن

نەۋرۇز تەبىئەت ۋە گۈزەللىك بايرىمىدۇر
بۇ تەبىئەت قىشلىق ئۇيقۇسىدىن
ئويغىنىپ جانلىنىشقا باشلىغان ئەگىز
سۈيى ئېقىپ تاغ ئېدىرلار دەل
دەرەخلەر كۆكىرىشكە باشلىغان
كىشىلەرگە يېڭى ھاياتلىق ئۈمىدى بەخش
ئېتىلگەن مەزگىلدۇر شۇڭا نورۇز بايرىمى
ئۆتكۈزىدىغان مىللەتلەردە تەبىئەتتىن
زوقلىنىش تەبىئەتنى سۆيۈش تەبىئەتنى
گۈزەللەشتۈرۈش ئۈچۈن ئەتىيازلىق كۆچەت
تىكىپ ئورمان بىنا قىلىش ئادىتى
شەكىللەنگەن

نەۋرۇز ئەمگەك بايرىمىدۇر نورۇزدا ئاۋام
سەپەرۋەر قىلىنىپ ئېتىز ئېرىقلار
باغلار يوللار ھويلا ئاراملار

تۈزەشتۈرۈلىدۇ ئەتىيازلىق تېرىلغۇغا
تۇتۇش قىلىنىپ ئىشلەپچىقىرىش
ئەمگىكى ئەۋجىگە چىقىدۇ

نەۋرۇز تەنھەرىكەت بايرىمىدۇر نورۇز كۈنى
كەڭرى مەيدانلاردا پەلۋانلار چېلىشقا
چۈشۈپ ئۆزلىرىنىڭ باتۇرلۇقى ۋە
مەردلىكىنى سىنىسا دالىلاردا
چەۋەندازلار بەيگە ئوغلاق تارتىشقا
چۈشۈپ ئۇچقۇر ئاتلىرىنى كۆز
قىلىشىدۇ دارۋازلار مۇئەللەققە تارتىلغان
دارغا چىقىپ ماھارەت كۆرسەتسە
باقمىچىلار ياكى يۇرت كاتتىلىرى قوچقار
خوراز ۋە كەكلىك سوقۇشتۇرۇش ئىت
تالاشتۇرۇش قاتارلىق جاندارلار ئويۇنلىرىنى
ئويۇشتۇرۇپ ئاۋامنىڭ كۆڭلىنى ئاچىدۇ

نورۇز ئەدەبىيات سەنئەت بايرىمىدۇر
نورۇز كۈنى يەتتە ياشتىن يەتمىش ياشقىچە
بولغانلارنىڭ ھەممىسى بايراملىق
كىيىملىرىنى كىيىشىپ يۇرت

مەھەللە بويىچە قوزغىلىپ مەنزىرىلىك
 جايلاردا نورۇزغا ئاتاپ تەييارلىغان ھەرخىل
 ئويۇنلارنى ئوينىدۇ شائىرلار نورۇزنامىلەرنى
 ئوقۇشۇپ مۇتالىئە قىلىشىدۇ
 ئەلنەغمىچىلەر ئون ئىككى مۇقام
 كۈيلىرى خەلق ناخشىلىرىنى
 ياڭرىتىپ سەھرا دالىنى بايرام
 خۇشاللىقىغا چۆمدۈرىدۇ بۇنداق چاغلاردا
 ئۇسسۇل ئوينىيالايدىغانلىكى ئادەم بەس
 بەستە ئۇسسۇلغا چۈشۈپ سورۇننىڭ
 كەيپىياتىنى ئەۋجىگە كۆتۈرىدۇ
 بۈگۈنكى كۈندە نورۇز ئامان ئېسەنلىكنى
 سالامەتلىكنى مەمۇرچىلىق
 ئاسايىشلىقنى ئىناقلىق ئۆملۈكنى
 تەشەببۇس قىلىدىغان ماھىر
 چەۋەندازلارنى ئىلمھامى قايناپ تۇرىدىغان
 شائىر قوشاقچىلارنى تاللايدىغان
 باھالايدىغان ناخشا مۇزىكا ئۇسسۇل ۋە
 قىزىقچىلىقلار بىلەن كۆڭۈل

ئاچىدىغان يېڭىلىقلارنى كۆرەك
 قىلىدىغان مۇقىملىقنى قوغداپ
 ۋە تەنپەرۋەرلىكنى ئۇرغىتىدىغان
 كىشىلەرنى ئىلىم ۋە مەدەنىيەتكە ئۈندەپ
 ئىناق جەمئىيەت بەرپا قىلىشقا
 يېتەكلەيدىغان يىل بېشىدا خۇشاللىق
 بىلەن كۈچ ۋە ئىلھام توپلاپ ئىشقا پۇختا
 ئاتلىنىدىغان خاسىيەتلىك كۈن بولۇپ
 قالدى

ئەنئەنىلەردىن قارىغاندا بۇ بايرامنىڭ
 ۋاقتى ئىككى ھەپتە يەنى كۈن قىلىپ
 بەلگىلەنگەن ھازىر كۆپرەك رايونلاردا ئۈچ
 كۈن ھېسابىدا ئۆتكۈزۈلۈۋاتىدۇ

ئەسلىدىلا ياۋروپا ئالىملىرى
 تەرىپىدىن يىپەك يولى دەپ ئاتىلىشقا
 باشلىغان ھازىر شۇنداق دەپ ئاتىلىش
 ئادەتكە ئايلانغان قەدىمكى چاغدا ئاسىيا
 بىلەن ياۋروپا ئارىسىدىكى قۇرۇقلۇق قاتناش
 يولى ناھايىتى ئۇزۇن تارىخقا ئىگە مانا شۇ

يول توغرىسىدا قەدىمكى چاغدىلا جۇڭگو
تارىخچىلىرى ۋە يۇنان روما ئالىملىرى
مەلۇمات بەرگەن

سىماچيەن مىلادىدىن ۋىيىل بۇرۇن
تۇغۇلغان تارىخى خاتىرىلەر ناملىق
ئەسىرىنىڭ پەرغانە ھەققىدە قىسسە ۋە
سەنگو مىلادىنىڭ ۋىيىل تۇغۇلۇپ
ۋىيىل ئۆلگەن خەن سۇلالىسى
يىلنامىسى غەربىي رايون ھەققىدە قىسسە
بابلىرىنى يازغاندا مىلادىدىن ئىككى
ئەسىر بۇرۇن غەربىي رايونغا ئىككى قېتىم
كېلىپ كەتكەن مىلادىدىن ۋىيىل بىر
قېتىم مىلادىدىن ۋىيىل بۇرۇن بىر
قېتىم مەشھۇر سەيياھ ۋە دىپلومات جاڭ
چيەننىڭ خەن سۇلالىسىنىڭ
مىلادىدىن ۋىيىل بۇرۇنقى چاغدىن
تارتىپ مىلادىنىڭ ۋىيىلغىچە
ھۆكۈم سۈرگەن پادىشاھى خەن ۋۇدېغا
مىلادىدىن ۋىيىل بۇرۇنقى چاغدىن

مىلادىدىن ۱۱۱۱ يىل بۇرۇنقى چاغقىچە
 پادىشاھ بولغان ۱۱۱۱ غەربىي رايوندىكى
 دۆلەتلەرنىڭ ئەھۋالى ھەققىدە بەرگەن
 مەلۇماتىدىن پايدىلانغان ۱۱۱۱ جۇڭگونىڭ ئەنە
 شۇ قەدىمكى تارىخىي نامىلىرىغا
 ئاساسلانغاندا دۇنيانىڭ شەرقىدىن
 غەربىگە بارىدىغان خەلقئارا قۇرۇقلۇق قاتناش
 يولى جەنۇبىي ۋە شىمالىي يول دەپ ئىككىگە
 بۆلۈنىدۇ ۱۱۱۱ قەدىمكى چاغدا شەرقى
 ئاسىيادىكى ئەڭ چوڭ دۆلەتلەرنىڭ بىرى
 بولغان جۇڭگونىڭ پايتەختى چاڭئەن
 ۱۱۱۱ ھازىرقى شىئەن ۱۱۱۱ دىن غەربتىكى روما
 ئېمپىرىيىسىگە بارىدىغان يول
 گەنسۇدىكى خېشى كارىدورى ئارقىلىق
 داشاتا ۱۱۱۱ دۇڭخۇاڭ ۱۱۱۱ غا ئېلىپ كېلىدۇ ۱۱۱۱
 داشاتادىن غەربكە قاراپ ماڭغاندا يول
 ئىككى ئاچىغا بۆلۈنىدۇ ۱۱۱۱ بۇ ئاچا يولنىڭ
 بىرى داشاتانىڭ غەربىي شىمالىدىكى
 لولان ئارقىلىق لوپنورغا ئۆتۈپ قارا قۇرۇم

تىزمىلىرىنى بويلاپ خوتەنگە بارىدۇ ۋا
خوتەندىن چىقىپ غەربىي شىمالغا قاراپ
ماڭغاندا ياركىندىكى بارىدۇ ۋا ئاندىن كېيىن
پامىر تاغلىرىدىن ئېشىپ
ئافغانىستاندىكى بەدەخشان ئارقىلىق ئامۇ
ۋادىسىغا بارىدۇ ۋا بۇ يەردىن غەربكە قاراپ
ماڭغاندا ئىران ئىراق ئارقىلىق
يۇنانىستانغا بارغىلى بولىدۇ ۋا مانا شۇ يول
جەنۇبىي يول دەپ ئاتىلىدۇ ۋا

داشاتادىن غەربكە قاراپ ماڭغاندا ئىككى
ئاجىغا بۆلۈنگەن يولنىڭ يەنە بىرى
لولانتىڭ شىمالىدىن ئۆتۈپ قۇمۇلغا
ئېلىپ بارىدۇ ۋا ئاندىن كېيىن قۇمۇلدىن
تۇرپانغا ئۆتۈپ تەڭرى تاغلىرىنىڭ جەنۇبىي
تىزمىسىنى بويلاپ غەربكە ماڭغاندا قارا
شەھەر كۇچار ئاقسۇ ئارقىلىق قەشقەرگە
بارىدۇ ۋا قەشقەردىن چىقىپ غەربكە
ماڭغاندا پامىر تاغلىرىدىن ئېشىپ پەرغانە
سوغدى خارەزمى ھازىرقى سوۋېت

ئىتتىپاقىدىكى ئۆزبېكىستان ئىتتىپاقداش
جۇمھۇرىيىتىدە ئارقىلىق ئالانلار
مەملىكىتىگە كاسپى دېڭىزىنىڭ
غەربىي شىمالىدا بارىدۇ ئۇنىڭدىن
كېيىن جەنۇپقا قاراپ مېڭىپ ئىرانغا
ئۆتۈپ غەربكە بۇرۇلۇپ ماڭغاندا
مىسۇپوتامىيە ئىراقتىكى دىجلى ۋە فىرات
ۋادىسى ئارقىلىق يۇنانىستانغا بارىدۇ بۇ
يول شىمالى يول دەپ ئاتىلىدۇ مانا شۇ
يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان يوللارنىڭ ئاساسى
تۈگۈنلىرى ھونلار دەۋرىدىن تارتىپ
مىلادىدىن بىرنەچچە ئەسىر بۇرۇن
ئۇيغۇرلار ۋە ئۇلارنىڭ قېرىنداشلىرى
ياشايدىغان رايونلاردا تارىم ئويمانلىقى ۋە
ئوتتۇرا ئاسىيا غەربىي ئاسىيادا ئىدى
ئوچۇقراق ئېيتقاندا ئاسىيانىڭ
شەرقىدىكى دۆلەتلەر چاۋشيەن جۇڭگو
بىلەن ياۋرۇپا ئارىسىدىكى مۇناسىۋەتلەرنى
ئىقتىسادى مەدىنى سىياسىي

ئالاقىلارنى **HAHON** باغلايدىغان خەلقئارا سودا
يولىغا ھونلار تۈركلەر ئۇيغۇرلار ھۆكۈمران
بولۇپ كەلگەن **HAHON** خەلقئارا سودا يولىنىڭ
ھۆكۈمرانلىقىنى قولغا كەلتۈرۈش ئۈچۈن
جۇڭگو بىلەن ھۇنلار ئارىسىدا تۈركلەر
بىلەن ئىران ئارىسىدا ئۇيغۇرلار بىلەن
تىبەت خانلىقى ئارىسىدا ئۇرۇشلار يۈز
بەرگەن **HAHON**

چۈنكى ئاسىيا بىلەن ياۋرۇپا ئارىسىدىكى
قاتناش يولىغا قايسى دۆلەت ھۆكۈمران بولسا
شۇ دۆلەت خەلقئارا سودىدىن نۇرغۇن
پايدىنى قولغا كىرگۈزگەندىن تاشقىرى
سىياسى جەھەتتىن مۇئەزرىتىنىڭ تەسىرىنى
ئاسىيا بىلەن ياۋرۇپاغا ئۆتكۈزۈشتە شۇ خەلقئارا
يول ئارقىلىق ئۆز مەقسىتىگە يېتەتتى **HAHON** يۇنان
يازغۇچىلىرى ئاسىيا بىلەن ياۋرۇپا
ئارىسىدىكى خەلقئارا قۇرۇقلۇق يولى
توغرىسىدا مەلۇمات بېرىشكە ئەھمىيەت
بەرگەن **HAHON** شۇ خەلقئارا يول ئارقىلىق ئەڭ

قەدىمكى چاغدىن باشلاپ خوتەننىڭ
 يىپەك ماللىرى مىلادىدىن ئەسلىر
 بۇرۇن ئىچكى ئۆلكىلەردىن چىقىدىغان
 يىپەك ماللار مىلادىدىن بىر ئەسىر
 بۇرۇن يۇنانىستانغا روماغا ئېلىپ
 بېرىلاتتى رومالىقلار بارغانسېرى يىپەك
 ماللارنى ئومۇميۈزلۈك ئىشلىتىدىغان
 بولدى شۇ سەۋەبتىن مىلادىنىڭ
 بىرىنچى ئەسىرىدە ياشىغان يۇنانلىق
 چوڭ سودىگەر مائىسىنىڭ ئوتتۇرا
 ئاسىيالىقلاردىن ياللاپ ئالغان سودا
 گۇماشتىلىرى خەلقئارا سودا يولىنى
 تەكشۈرۈپ چىققان

يۇنان يازغۇچىسى مارتىيۇس مىلادىنىڭ
 بىرىنچى ئەسىرىدە ياشىغان يازغان
 ئەسىرىدە مائىس ئىگىلىگەن
 ماتېرىيالدىن پايدىلىنىپ ئاسىيا بىلەن
 ياۋرۇپا ئارىسىدىكى خەلقئارا سودا يولىنى
 تونۇشتۇرغان يۇناننىڭ مەشھۇر جۇغراپىيە

ئالىمى كىلاۋدى پىتولى مىلادىنىڭ
 ئەسىرىدە ياشىغان مارىينوس بەرگەن
 مەلۇماتقا ئاساسلىنىپ ئاسىيا بىلەن ياۋرۇپا
 ئارىسىدىكى خەلقئارا سودا يولىنى
 تۆۋەندىكىچە كۆرسەتكەنىدى
 پىتولىنىڭ كۆرسىتىشىچە بۇ يول ئوتتۇرا
 دېڭىزنىڭ شەرقىي قىرغىقىدىن
 باشلىنىپ سۈرىيە ئىراق مىسوپوتامىيە
 ۋادىسى ئىران ئافغانىستانغا ئېلىپ
 بارىدۇ ئۇنىڭدىن كېيىن شىمالغا بۇرۇلۇپ
 تاش مۇنار بۇ تاش مۇنار تاغلاردىن ئالاي
 ۋادىسىغا چىقىش جايىدا بولسا كېرەك
 دىن ئۆتۈپ سىرىسلەر ئىل يۇنانچە سۆز
 بولۇپ يىپەك ئېلى دېگەن بولىدۇ گە
 تارىم ئويمانلىقى ئېلىپ بارىدۇ يۇنان
 ئالىمى پىتولىنىڭ مەلۇماتى جۇڭگو
 تارىخچىلىرىنىڭ جەنۇبىي يول دەپ
 ئاتىغان يولىغا توغرا كېلىدۇ يۇقىرىدىكى
 مەلۇماتلار ھونلار دەۋرىدە مىلادىدىن

يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ
مىلادىنىڭ يىلىغىچە داۋام
قىلغان جۇڭگو ۋە يۇنان يازغۇچىلىرىنىڭ
بەرگەن مەلۇماتى

تۈرك خانلىقى دەۋرىدە مىلادىنىڭ
يىلىدىن يىلىغىچە شەرقىي
غەربكە بارىدىغان خەلقئارا سودا يولى
توغرىسىدا جۇڭگونىڭ سۈي سۇلالىسى
يىلنامىسى پېچۈي ھەققىدە قىسسە
دىمۇ مەلۇمات بېرىلگەن شۇ يىلنامىغا
كۆرە دۇنيانىڭ شەرقىدىن غەربىگە
بارىدىغان يول ئۈچ تارماقتىن ئىبارەت بۇ
ھەقتە يىلنامىدا مۇنداق مەلۇمات بېرىلگەن

سۈي سۇلالىسى مىلادىنىڭ
يىلىدىن يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن
نىڭ پادىشاھى ياڭدېنىڭ ۋاقتىدا
مىلادىنىڭ يىلىدىن
يىلىغىچە غەربىي رايوندىكى

دۆلەتلەرنىڭ سودا ئەلچىلىرىنىڭ
 كۆپچىلىكى ھازىرقى گەنسۇدىكى چاڭيىغا
 كېلىپ جۇڭگو بىلەن سودا ئىشلىرىنى
 يۈرگۈزگەن. مانا شۇ مۇھىم ئەھۋالنى ھېسابقا
 ئالغان ياكى پىجۇي ئاتلىق كىشىنى جۇڭگو
 تەرەپتىن سودا ئىشلىرىغا مەسئۇل
 قىلىپ تەيىن قىلغان. پىجۇي چاڭيىغا
 كەلگەن چەت ئەل سودىگەرلىرى بىلەن
 بولىدىغان مۇئامىلىدىن پايدىلىنىپ
 غەربىي رېيوندىكى تارمىقىدىن ئالغاندا
 ئوتتۇرا ئاسىيانى كەڭ مەنىدىن ئالغاندا
 شەرقىي تۈركىستاندىن تارتىپ ياۋروپاغا چە
 بولغان جايلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ
 دۆلەتلەردە ياشايدىغان خەلقلەرنىڭ ئۆرپ
 ئادەتلىرى ئۇلارنىڭ دۆلىتىدىكى يوللار
 تاغلار دەريالار خەتەرلىك ئۆتكەللەر
 يول ئۆتكەللىرى توغرىسىدا مەمۇرات
 توپلىغان. پىجۇي تىپلىغان
 ماتېرىياللىرىغا ئاساسلىنىپ غەربىي

رايوندىكى دۆلەتلەرنىڭ خەرىتىسى
 ناملىق ئۈچ جىلدىلىق ئەسەر يازغان مانا
 شۇ ئەسەردە مۇنداق دىيىلگەن داشاتادىن
 غەربكە قاراپ مېڭىپ كاسپى دېڭىزىنىڭ
 بويىغا كىرىشىدە ئۈچ يول بار بۇ
 يوللارنىڭ بىرى شامالى يول دەپ ئاتىلىدۇ
 بۇ يول قۇمۇل بارىكۆل تۇرالار ئۇيغۇرلار
 كۆزدە تۇتۇلىدۇ ئاشايدىغان جايلار
 قۇمۇلنىڭ غەربىدىن تارتىپ ئېلى
 ۋادىسىغىچە بولغان جايلار كۆزدە تۇتۇلىدۇ
 ئارقىلىق تۈرك خانلىقىنىڭ
 ئوردىسىغا غەربىي تۈرك خانلىقىنىڭ
 تالاس دەرياسى بويىدىكى ئوردىسى كۆزدە
 تۇتۇلىدۇ ئېلىپ بارىدۇ ئۇنىڭدىن
 كېيىن غەربكە قاراپ ماڭغاندا چۇ
 دەرياسىدىن ئۆتۈپ شەرقىي روما
 ئېمپىرىيىسىگە كاسپى دېڭىزىنىڭ
 بويىغا بارىدۇ يوللارنىڭ يەنە بىرى ئوتتۇرا
 يول دەپ ئاتىلىدۇ بۇ يول تۇرپان

قاراشەھەر كۇچار قەشقەر ئارقىلىق
 ئۆتىدۇ قەشقەردىن چىقىپ غەرىپكە قاراپ
 ماڭغاندا پامىر تاغلىرىدىن ئېشىپ پەرغانە
 تاشكەنت سەمەرقەنت كىيىپود بۇخارا
 مەرۋىدىن ئۆتۈپ ئىران ئارقىلىق كاسپى
 دېڭىزىنىڭ بويىغا بارىدۇ يوللارنىڭ
 يەنە بىرى جەنۇبىي يول دەپ ئاتىلىدۇ بۇ
 يول پىچان خوتەن قاغالىق
 تاشقورغاندىن ئۆتۈپ پامىر تاغلىرىدىن
 ئېشىپ ۋاخان ئافغانىستاندا توخارىستان
 ئافغانىستان ئىيىتالىت ھازىرقى
 پاكىستان شىمالى ھىندىستان
 بامىيان ئافغانىستاندا كىيىپود
 سەمەرقەنتنىڭ غەربىي شىمالىدا
 ئارقىلىق شىمالىي ھىندىستانغا ئېلىپ
 بارىدۇ بۇ يەردىن غەرىپكە قاراپ يۈرگەندە
 كاسپى دېڭىزىنىڭ بويىغا بارغىلى
 بولىدۇ بۇ ئۈچ يول بويىدىكى دۆلەتلەرنىڭ
 ھەربىرىنىڭ ئۆزلىرى ماڭىدىغان يوللىرى

بولۇپ شىمالدىن جەنۇبقا
 قاتنايدۇ ۋە قۇمۇل تۇرپان پىچان
 غەربىي رايونغا بارىدىغان يوللارنىڭ
 دەرۋازىسى بولۇپ داشاتا بولسا ناھايىتى
 مۇھىم ئۆتكەل ۋە پىچۇي تەسۋىرلىگەن
 يوللار تۈرك خانلىقى دەۋرىدىكى
 خەلقئارا سودا يوللىرى بولۇپ بۇ
 يوللار غەربىي دە شەرقىي روما
 ئېمپىرىيىسىنىڭ پايتەختى
 كونسىتانتىنپول ۋە ھازىرقى ئىستامبۇل
 دىن تارتىپ شەرقتە كۈرىيىگىچە
 ھازىرقى چاۋشيەنگىچە بارىدىغان يول
 ئىدى پىچۇيتىڭ غەربىي رېيوندى يېڭى
 دۆلەتلەرنىڭ خەرىتىسى ناملىق
 ئەسىرىدە خاتىرىلەنگەن شىمالىي
 ئوتتۇرا جەنۇبىي يول دەپ ئاتالغان ئۈچ
 يولنىڭ ئاساسى لېنىنىسى ۋە تۈگۈنلىرى
 بولغان رايونلار كاسپى دېڭىزىنىڭ
 شەرقىي ۋە شىمالىي قىرغاقلىرىدىكى

جايلار ئوتتۇرا ئاسىيا ئافغانىستان
 تارىم ئويمانلىقى جۇڭغار ئويمانلىقى
 تۈرك خاقانلىقىنىڭ تېررىتورىيىسى
 ئىچىدە بولۇپ شۇ چاغدىلا تۈركلەر
 خەلقئارا سودا يولىنىڭ خوجايىنى ئىدى
 شەرق مەلىكىسى توغرىسىدا تەھرىر

يېقىنقى يىللاردىن بېرى بەزى ئالىملار
 چەت ئەل ئالىملىرىمۇ بۇنىڭ ئىچىدە
 قەدىمكى خوتەننىڭ يىپەك
 توقۇمىچىلىقى ھەققىدە مۇلاھىزە
 يۈرگۈزگەندە تارىخى ئەمەلىيەتكە زادى ئۇيغۇن
 كەلمەيدىغان ئاتالمىش شەرق مەلىكىسى
 دەيدىغان رىۋايەتنى كۆتۈرۈپ چىقىپ
 خوتەنگە پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرىغىنى شەرق
 مەلىكىسى جۇڭگو مەلىكىسىنىڭ
 ئېلىپ كەلگەنلىكى ئۇنىڭدىن بۇرۇن
 خوتەندە پىلىنىڭ يوق ئىكەنلىكىنى
 سۆزلەيدىغان بولۇپ قالدى بۇ رىۋايەتلەرنى
 راستقا ئايلاندۇرۇشقا ئۇرۇنۇۋاتقانلار رەت

قىلغىلى بولمايدىغان تارىخى پاكىتلاردىن
كۆز يۇمۇپ خوتەنگە پىلە قۇرۇتتىڭ
ئۇرىقىنى مىلادىتىڭ ۋە يىللىرى
خوتەن خاقانى ۋىجايىا جاۋا ۋە بۇددا دىنىغا
ئېتىقاد قىلىدىغان خوتەن
ئۇيغۇرلىرىنىڭ بۇددىست ھىندىچە
ئىسمى بولسا كېرەك ۋە غايەتلىق بولغان
جۇڭگو مەلىكىسى ئېلىپ كەلگەن
شۇنىڭدىن كېيىن خوتەندە يىپەك
توقۇمىچىلىقى پەيدا بولغان دىيىشىدۇ ۋە
ئۇلارنىڭ بىردىنبىر ئاساسلىنىدىغان
دەسمايىسى جۇڭگو تارىخىدا ئۆتكەن
مەشھۇر بۇددىست شۇەنجاڭ
مىلادىتىڭ ۋە يىلى تۇغۇلۇچ ۋە
يىلى ئۆلگەن ۋە نىڭ ۋە ئۇلۇغ تاڭ دەۋرىدىكى
غەربكە ساياھەت خاتىرىسى ۋە ناملىق
ئەسىرىدىكى شەرق مەلىكىسى
توغرىسىدىكى رىۋايەت ۋە
شۇەنجاڭ ھىندو بۇددىزىمىنى ئۆگىنىش

قىلالىمىغان ۋەلىكە خوتەنگە كەلگەندىن
كېيىن پىلىنى ئۆستۈرگەن ۋەلىكە كۆرگەن
ۋەزىرلەر خوتەن خانىغا ۋەلىكە قۇرۇتلارنى
كۆيدۈرۈۋېتەيلى بولمىسا ئۇ ئەجدىرغاغا
ئايلىنىشى مۇمكىن دەيدۇ ۋەلىكە ئەمما ۋەلىكە
پىلە قۇرۇتىنى يوشۇرۇن ھالدا بېقىپ
ئۆستۈرۈپ ئۇنىڭدىن چىققان يىپەكتىن
شايى ۋەلىكە دۇردۇن توقۇپ كىيىم كېچەك
تىكىپ كىيىپتۇ ۋەلىكە بۇنى كۆرگەن خوتەن خانى
پىلە قۇرۇتىنى ئۆستۈرۈشكە يول قويۇپتۇ ۋەلىكە
بۇرىۋايەتنىڭ تارىخى ئەمەلىيەتكە زادى
ئۇيغۇن كەلمەيدىغانلىقىنى ئىسپاتلاش
ئۈچۈن مىلادىنىڭ ۋەلىكە ۋەلىكە ۋەلىكە
خاننىغا ياتلىق قىلىنغان بولغان شەرق
مەلىكىسى ۋەلىكە جۇڭگو مەلىكىسى ۋەلىكە پىلە
قۇرۇتىنى خوتەنگە ئېلىپ كېلىشتىن ئاز
دېگەندە ۋەلىكە ۋەلىكە ۋەلىكە يىل بۇرۇن مىلادىدىن ۋەلىكە
ئەسىر بۇرۇن ۋەلىكە خوتەندە يىپەك
توقۇمىچىلىقنىڭ تەرەققىي

قىلغانلىقىنى ياۋرۇپادىكى
رومالىقلارنىڭ خوتەندە توقۇلغان يىپەك
ماللارنى ئەتىۋالاپ ئۇنىڭدىن كىيىم **NO GLYPH**
كېچەك كىيگەنلىكىنى شۇ چاغلاردا تېخى
جۇڭگودىن چىقىدىغان يىپەك ماللارنى
بىلمەيدىغانلىقىنى ئىسپاتلايدىغان
پاكىتلارنى كەلتۈرۈش ئارقىلىق **NO GLYPH** خوتەنگە
پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى شەرق
مەلىكىسى ئېلىپ كەلگەن **NO GLYPH** دېگەن
رىۋايەتنى رەت قىلىش لازىم **NO GLYPH**
ئاتالمىش **NO GLYPH** شەرق مەلىكىسى **NO GLYPH**
توغرىسىدىكى يالغان رىۋايەتنى رەت
قىلىش ئۈچۈن قەدىمكى چاغلاردا
رومالىقلارنىڭ جۇڭگونىڭ يىپەك
ماللىرىنى تېخى بىلمىگەن ۋە ئۇنى
كۆرمىگەن چاغدا ئەڭ دەسلەپ قايسى
خەلقلەر توقىغان يىپەك ماللارنى
بىلىدىغانلىقى ۋە ئۇ ماللاردىن كىيىم **NO GLYPH**
كېچەك كىيگەنلىكى توغرىسىدا مەلۇمات

بېرىش ناھايىتى مۇھىم مەسىلە

قەدىمكى چاغدىكى يۇنان ۋە روما
ئالىملىرىدىن كىتاس مىلادىدىن
يىل بۇرۇن ئۆتكەن سىترا بون
مىلادىدىن يىل بۇرۇن تۇغۇلۇپ
مىلادىنىڭ يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن
خوبلىئوس ۋىيگىلى مارۇ مىلادىنىڭ
يىللىرى ئۆتكەن روما تارىخچىسى
فىلوروس مىلادىنىڭ يىللىرى
ئۆتكەن فىلىپپى مىلادىنىڭ
يىلى تۇغۇلۇپ يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن
كىلاۋدى پىتولى مىلادىنىڭ
ئەسىرلىرىدە ئۆتكەن قاتارلىقلار
ئۆزلىرىنىڭ يازغان ئەسەرلىرىدە تارىم
ئويمانلىقىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ يۇرتىنى
خوتەننى ئاساس قىلغان يۇنان تىلىدا
سىرىسلار دۆلىتى يىپەك دۆلىتى
دەپ يېزىشقان

ياۋرۇپالىقلاردىن تۇنجى قېتىم يىپەك
 دۆلىتى سىرىسلار دۆلىتى
 توغرىسىدا مەلۇمات بەرگەن يۇنان ئالىمى
 كىتسىئاس بولۇپ ئۇ مىلادىدىن
 يىل بۇرۇن سىرىسلار دۆلىتى دېگەن
 نامنى تىلغا ئالغان

يۇنان ئالىملىرىدىن سىتىرابون
 ساياھەت خاتىرىسى ناملىق ئەسىرىنى
 يازغاندا مىلادىدىن بىر ئەسىر بۇرۇن
 ئۇلۇغ ئىستىلاچى ئالىكاندىر ماكىدونىكى
 ئىسكەندەر زۇلقەرنەينىنىڭ
 مىلادىدىن يىل بۇرۇن ئالەمدىن
 ئۆتكەن مەشھۇر سەركەردىسى ئۇنىسكىر
 يىتوستىڭ خاتىرىسىدىن پايدىلانغان
 ھىندىستانغا كەلگەن ئۇنىسكىر يىتوس
 ئۆزى يازغان خاتىرىدە ئۇيغۇرلارنىڭ ئانا
 يۇرتى بولغان تارىم ئويمانلىقىنى
 سىرىسلار دۆلىتى سىرىپەك دۆلىتى
 دەپ يازغان سىرىسلار دۆلىتى

يېپەك دۆلىتى توغرىسىدا يۇنان ۋە روما
يازغۇچىلىرى ئىچىدىن مىلا پىلىپىنى
مارىسىللىنوس پىتولى
قاتارلىقلارنىڭ بەرگەن مەلۇماتى بىرقەدەر
تەپسىلىراق ۋە ئېنىقراق

روما يازغۇچىسى مىلا مىلادىنىڭ
پىلىپىرى ئۆتكەن ئاسىيانىڭ شەرقىدە
ھىندىلار سىرىسلىقلار
سىتسىلىكلەر ياشايدۇ ھىندىلار بولسا
جەنۇبتا سىتسىلىكلەر بولسا ئەڭ شىمالدا
سىرىسلار بولسا مانا شۇ ئىككىسىنىڭ
سىتسىلىكلەر بىلەن ھىندىلار ئا
ئوتتۇرا قىسمىدا ياشايدۇ سىرىسلىقلار
دۇنيادا تەڭدىشى تېپىلمايدىغان سەمىمى
سادىق ئادەملەر ئۇلار سودا ئىشلىرىغا
ئۇستا بولۇپ سودا قىلغاندا يۈزمۇيۈز تۇرۇپ
سۆزلەشمەيدۇ ماللىرىنى قۇملۇققا قويۇپ
قويۇپ كەينىنى قىلىپ تۇرىدۇ دەپ
يازىدۇ مىلانتىڭ سىرىسلىقلار

توغرىسىدا بەرگەن مەلۇماتى ئەمەلىيەتكە
 دەلمۇدەل ئۇيغۇن كېلىدۇ بۇنىڭدا
 دىققەت قىلىشقا ئەرزىيدىغان ئۈچ مۇھىم
 نۇقتا بار: مىلا ئېيتقاندەك ىندىستان
 سىرىسلىقلار ئۇيغۇرلار ئاڭنىڭ يۇرتى
 تارىم ئويمانلىقىنىڭ جەنۇبىغا
 جايلاشقان مىلا سىرىسلىقلار
 سودا قىلغاندا يۈزمۇيۈز تۇرۇپ
 سۆزلەشمەيدۇ مالنى قۇملۇققا قويۇپ قويۇپ
 كەينىنى قىلىپ تۇرىدۇ دەيدۇ بۇنداق
 ئەھۋال قەدىمكى چاغلاردا تۈركى
 خەلقلىرىدە ئادەتكە ئايلىنىپ كەتكەن
 تىلىسىز سۇدانى كۆرسىتىدۇ مىلا
 سىرىسلىقلار مالنى قۇملۇققا قويىدۇ
 دەيدۇ مىلا ئېيتقان قۇملۇق تارىم
 ئورمانلىقىدىكى قۇملۇق چۆلىنى
 كۆرسىتىدۇ جۇڭگونىڭ ئاساسى
 تېرىتورىيىسى بولغان ئوتتۇرا تۈزلەڭلىكتە
 قۇملۇق چۆل يوق بۇنى جۇغراپىيىدىن

ئاددى ساۋادى بار ئادەملەرنىڭ ھەممىسى
بىلىدۇ

تەبىئەتشۇناس رىم يازغۇچىسى پىلىنى
تەبىئەت تارىخى ناملىق ئەسىرىدە
سىرىس دۆلىتى يىپەك دۆلىتى
توغرىسىدا مەزمۇنى مىلا بەرگەن مەلۇماتقا
ئوخشايدىغان مەلۇمات بېرىدۇ پىلىنى
مۇنداق دەپ يازىدۇ سىرىسلىقلارنىڭ
ئورمانلىرىدىن يىپەك چىقىدۇ دۇنياغا
مەشھۇر ئۇلار كىمخاپ تاۋاق
دۇردۇن توقۇپ روماغا ئېلىپ بېرىپ
ساتىدۇ سىرىسلىقلار مۇلاھىم
تارتىنچاق كېلىدۇ پىلىنى يەنە
مۇنداق دەپ يازىدۇ سىرىسلىقلار
بوي تۇرقى جەھەتتە ئادەتتىكى ئادەملەردىن
ئېگىز چاچلىرى قىزىل كۆزلىرى كۆك
ئاۋازلىرى جاراڭلىق كېلىدۇ چەتتىن
بارغانلار ئۇلارنىڭ تىلىنى بىلمەيدۇ
شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار بىلەن

سۆھبەتلى شەلمەيدۇ ۋېچەتتىن بارغانلار
ماللىرىنى مەلۇم دەريانىڭ شەرقى
قىرغىقىغا ئېلىپ بېرىپ
سىرىسلىقلارنىڭ ماللىرىنىڭ يېنىغا
قويىدۇ ۋېئەسلىدە بېكىتىلگەن باھا بويىچە
مال ئالماشتۇرۇلىدۇ ۋېپىلىيىنىڭ
مەلۇماتىدىن قارىغاندا
سىرىسلىقلارنىڭ يىپەك ماللىرى روماغا
ئېلىپ بېرىلىپ سېتىلىدىكەن ۋېئۇنىڭ
ئۈستىگە پىلىيىنىڭ
سىرىسلىقلارنىڭ ئېرقى
خۇسۇسىيەتلىرى توغرىسىدا بەرگەن
مەلۇماتى ناھايىتى يۇقىرى قىممەتكە ئىگە ۋې
بۇ ئۇيغۇرلارنىڭ ئاق تەنلىك ئېرققا
مەنسۇپ ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدۇ ۋې
جۇڭگونىڭ قەدىمكى تارىخچىلىرىمۇ
ئېرقى جەھەتتىن ئۇيغۇرلارغا بەكمۇ يېقىن
بولغان ئويسۇنلارنى ۋېكۆك كۆز قىزىل
چاچ ۋېدەپ يازغان بولسا قىرغىزلارنى

چىرايى ئاق سۈزۈك قىزىل چاچ
 كۆزلىرى كۆك دەپ يازغان
 پىلىمىنى رىم ئات سۆڭەكلىرىنىڭ
 ئەيشى ئىشرەت كەيپ ساپاغا
 بېرىلىپ تۇرمۇشتا چىرىكلىشىپ
 بايلىقلارنى ھەددىدىن ئارتۇق بىزۇپ
 چېچىپ ئەخلاقى جەھەتتە بەكمۇ بۇزۇلۇپ
 كەتكەنلىكى ئۇلارنىڭ كىيىدىغان
 كىيىملىرىنىڭ سىرىسلەر دۆلىتىدىن
 كېلىدىغان كىمخاپ تاۋار دۇردۇنلاردىن
 تىكىلىدىغانلىقى سىرىسلار
 دۆلىتىدىن سېتىپ ئالىدىغان يىپەك
 ماللار ئۈچۈن رىم تىللالىرىنىڭ ئالتۇن
 پۇللىرىنىڭ ئا سىرىسلىقلارنىڭ
 قولىغا چۈشۈپ كېتىدىغانلىقى
 توغرىسىدا ھەسرەتلىنىپ مۇنداق دەپ
 يازغان ئىدى دۆلىتىمىڭ
 تىللالىرىدىن ھىندىستان سىرىسلار
 دۆلىتى ۋە ئەرەپ يېرىم ئارىلى قاتارلىق ئۈچ

دۆلەتكە ھەريىلى ئاز دېگەندە يۈزمىليون
 سىتىركىيىسى رىم تىملاسسى ئېقىپ
 كېتىدۇ مانا مۇشۇ پۇللار دۆلىتىمدىكى
 ئەرلەر بىلەن ئاياللار ئاق سۆڭەكلەرنى
 دىمەكچىنىڭ بۇزۇپ چىچىپ
 خەجلىشى ئۈچۈن كېتىدۇ
 پىلىپپىنىنىڭ تەبىئەت
 تارىخىدىكى مەلۇماتقا ئاساسلانغاندا
 روما ئاق سۆڭەكلىرى ئۆزلىرىنىڭ ئېشى
 ئىشرەت كەيپ ساپالىق تۇرمۇشىنىڭ
 ئېھتىياجىغا لازىم بولىدىغان يىپەك
 ماللارنى سىرىسلىقلاردىن ئالغان بولسا
 دورا دەرمەك ئۈنچە ياقۇتلارنى
 ھىندىستاندىن مەرۋايىتلارنى
 ئەرەبىستاندىن ئالغان

يۇقىرىدا ئېيتىلغاندەك ھەريىلى روما
 پۇلىدىن يۈزمىليون سىيىسىتىركىيىسى
 رىم تىملاسسى روما ئاق سۆڭەكلىرىنىڭ
 ئېھتىياجى ئۈچۈن سىرىسلىقلاردىن

سېتىپ ئالىدىغان يىپەك ماللار
ھىندىستاندىن ۋە ئەرەبىستاندىن
ئالىدىغان دورا دەرمەك ئۈنچە ياقۇت
مەرۋايىتلار ئۈچۈن سەرپ بولغان يونان
ئالىمى كىلاۋدى پىتۇلىمى جۇغراپىيە
ناملىق ئەسىرىدە سىرىسلار دۆلىتى
يىپەك دۆلىتىنىڭ تەبىئى شارائىتى
قانداق خەلقلەر ياشايدىغانلىقى توغرىسىدا
مۇنداق دەپ يازىدۇ سىرىسلار
دۆلىتىنىڭ غەربىي چېگرىسى سىستىيە
بولۇپ ئۇنىمماۋىس تېغىنىڭ
سىرتىدا شىمالى چېگراسى نامسىز
يەر شەرقى چېگراسىمۇ نامسىز
يەر جەنۇبىي بولسا
ھىندىستاندىكى گانگې دەرياسىنىڭ
شەرقىي قىرغىقى بىلەن چېگرالىنىدۇ
پىتۇلىمى سىرىسلار
دۆلىتىنىڭ ئەتراپىنى ئوراپ تۇرىدىغان
تاغلار توغرىسىدا مۇنداق دەپ يازىدۇ

سىرىسلار دۆلىتىنىڭ تۆت
 تەرىپىنىڭ تاغلار ئوراپ تۇرىدۇ
 ئۇنىڭ تېرىتورىيىسى ئىچىدە ئىككى
 چوڭ دەريا ئاقىدۇ، ئۇ دەريالارنىڭ
 بىرىنچىسى ئۇيغۇرداس دەرياسى بولۇپ
 ئۇ ئاۋشاتىستان ۋە ئاسمىران تېغىدىن
 ئىبارەت ئىككى مەنبەدىن باشلىنىدۇ
 دەريالارنىڭ ئىككىنچىسى باۋتىس
 دەرياسى بولۇپ ئوكاسىيان ۋە ئوتتۇرۇ
 كورخۇس تېغىدىن ئىبارەت ئىككى
 مەنبەدىن باشلىنىدۇ، يۇقىرىدا
 تىلغا ئېلىنغان ئىككى دەريانىڭ
 ئالدىنقىسى ئاقسۇياكى قەشقەر دەرياسى
 كېيىنكىسى ياركەنت زەرەپشان ياكى
 قارىقاش دەرياسىدىن باشقا دەريا ئەمەس
 پىتولىمى ئۇيغۇرداس دەرياسىنىڭ بويىدا
 ئۇيغۇرداس دۆلىتى بار دېگەن
 پىتولىمىنىڭ ئۇيغۇرداس دېگىنى دەل
 ئۇيغۇرلارنىڭ يۇنان تەلەپپۇزىدا ئېيتىلىشى

خالاس ۱۱۱۱۱ یۇنان ئالىمى مارىسىللىنوس
 ۱۱۱۱۱ مىلادىتىڭ ۱۱۱۱۱ يىلى ياشىغان ۱۱۱۱۱
 ۱۱۱۱۱ تارىخنامە ۱۱۱۱۱ ئاتلىق كىتابىدا ۱۱۱۱۱ شەرقتە
 سىرىسلەر ئېلى بار ئۇنىڭ ئەتراپىنى
 ئېگىز تاغلار ئوراپ تۇرىدۇ ۱۱۱۱۱ بۇ تاغلار بىر
 تۇتاش سوزۇلۇپ تەبىئى توشۇقنى
 شەكىللەندۈرىدۇ ۱۱۱۱۱ سىرىلىقلار شۇنىڭ
 ئىچىدە ياشايدۇ ۱۱۱۱۱ ئۇلارنىڭ يېرى تەكشى
 كەڭتاشا ۋە باي ۱۱۱۱۱ غەربتە سېستىيە بىلەن
 چېگرالىنىدۇ ۱۱۱۱۱ شەرقىي بىلەن شىمالدىن
 ئىبارەت ئىككى تەرىپى چۆللۈك
 تاغلىرىنىڭ ئۈستى ۱۱۱۱۱ تەڭرى تاغلىرى بىلەن
 پامىر تاغلىرى كۆزدە تۇتۇلسا كېرەك ۱۱۱۱۱ يىل
 بويى قار بىلەن قاپلىنىپ تۇرىدۇ ۱۱۱۱۱ جەنۇبىي
 چېگراسى ھىندى ۋە گانگې دەرياسىغىچە
 بارىدۇ ۱۱۱۱۱ تاغلىرىنىڭ ھەممىسى
 ئېگىز يوللىرى تىك قىيالىق ئەگرى ۱۱۱۱۱
 بۈگرى كېلىدۇ ۱۱۱۱۱ تاغلارنىڭ ئارىسى
 تۈزلەڭلىك ئۇنىڭ تېرىتورىيىسى

ئىچىدە ئۇيغۇرداس ۋە باۋتىس دەرياسىدىن
 ئىبارەت ئىككى دەريا ئاقىدۇ ۋە
 سىرىسلەر تىچ ياشايدۇ ۋە ھەربىي قورال
 يارق تۇتمايدۇ ۋە زادى ئۇرۇش قىلمايدۇ
 مۇلاھىم ياۋاش قوشنا دۆلەتلەرنى پاراكەندە
 قىلمايدۇ ۋە ئىقلىمى مۆتىدىل ھاۋاسى
 ساپ پاكىز ئاسماندا بۇلۇت كۆپ
 بولمايدۇ ۋە قاتتىق بوران چىقمايدۇ
 ئورمانلىق ئىنتايىن كۆپ ئورمانلىقتا
 ماگسا ئاسماننى كۆرگىلى
 بولمايدۇ ۋە مارسىللىنوس يەنە مۇنداق
 دەپ يازىدۇ ۋە سىرىسلىقلار ئاددى
 ساددا ياشاشقا ئادەتلەنگەن ۋە ئۇلار خالى جايدا
 ئولتۇرۇپ كىتاب ئوقۇپ كۈن ئۆتكۈزۈشنى
 ياخشى كۆرىدۇ ۋە كىشىلەر بىلەن بېرىش
 كېلىش قىلىشنى ئانچە ياقتۇرمايدۇ ۋە چەت
 ئەللىكلەر چېگرادىكى دەريادىن ئۆتۈپ
 يەرگە يىپەك ياكى باشقا مال ئالغىلى بارسا
 كۆزلىرى بىلەن بىر بىرىگە بېقىشىپلا

باھاسىنى توختىتىدۇ ۋە گەپلەشمەيدۇ
ئۇلارنىڭ يەر بايلىقى مول باشقىلارغا
ئېھتىياجى چۈشمەيدۇ ۋە يۇقىرىدا
يۇنان ۋە رىم ئالىملىرىنىڭ
خاتىرىلىرىدىن كەلتۈرگەن پاكىتلاردىن
تۆۋەندىكى خۇلاسەنى چىقىرىش مۇمكىن

مىلادىدىن ۋە ۋاقىتىدىن
تارتىپ ياۋرۇپالىقلار يۇنان ۋە رىم تارىم
ۋادىسىدىكى ئۇيغۇرلار ئېلىنى يىپەك
ئىلى سىرىسلەر ئېلى دەپ تونىغان

يۇنان ۋە رىم ئالىملىرى تارىم
ئورمانلىقىنىڭ تەبىئى شارائىتى
تاغلىرى دەريالىرى ئورمانلىرى
چۆللىرى ئېقىلىمى ئۇنىڭغا
چېگرالىنىدىغان دۆلەتلەر ھەققىدە ئاساسەن
توغرا مەلۇمات بەرگەن

يۇنان ۋە رىم ئالىملىرى ئەڭ قەدىمكى

چاغلىرىدىن تارتىپ ياۋرۇپالىقلارنىڭ
تارىم ئويمانلىقىدىكى ئۇيغۇرلارنىڭ
يىپەك ماللىرىنى ئىستىمال
قىلغانلىقىنى كۈچلۈك پاكىتلار ئارقىلىق
ئېتىق ۋە تەپسىلىي چۈشەندۈرگەن

يۇنان ۋە رىم ئالىملىرى تارىم ئويمانلىقىدا
ياشىغان خەلقنىڭ ئۇيغۇر ئىكەنلىكىنى
ئۇلارنى ئۆز نامى بىلەن ئۇيغۇرداس
ئاتىغاندىن تاشقىرى ئۇلارنىڭ ئىرقى
جەھەتتىن قايسى ئىرققا مەنسۇپ
ئىكەنلىكىنىمۇ ئىسپاتلاپ بەرگەن

ئەگەر سىرىس ئېلى دەپ ئاتالغان تارىم
ئويمانلىقىدا يىپەكچىلىك سانائىتى ئەڭ
قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپ
مىلادىدىن نەچچە ئەسىر بۇرۇن تەرەققى
قىلمىغان بولسا جاھاننىڭ مەر مەر
شەھرى دەپ ئاتالغان رىمدىكى روما ئاق
سۆڭەكلىرىنىڭ يۇقىرى سۈپەتلىك
يىپەك ماللارغا بولغان ئېھتىياجىنى

قامدى يالمايغان بولاتتى

ئۇيغۇرلارنىڭ قەدىمكى چاغلاردا يىپەك
توقۇمى چىلىقىدا يۇقىرى سەۋىيىگە
كۆتۈرۈلگەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان پاكىتلار
ئاز ئەمەس ئىچكى ئۆلكىلەردىكى خەنزۇلار
يىپەك توقۇمى چىلىقىدا ئۇيغۇرلارنىڭ
توقۇمى چىلىقىنى ئارتۇقچىلىقىدىن
ئۆگەنگەنلىكى بۇنىڭغا مىسال بولىدۇ
يېقىنقى يىللاردا شىنجاڭنىڭ ھەرقايسى
جايلىرىدىن ئەسىردە ئىچكى
ئۆلكىلەردە توقۇلغان يىپەك توقۇلمىلار
قېزىۋېلىندى بۇنداق يىپەك
توقۇلمىلاردىكى نىسبەتەن كۆزگە
كۆرۈنەرلىك تەرەققىيات شۇ بولغانكى شۇ
چاغلاردا تۈز يوللۇق كىمخاپلاردىن تاشقىرى
يەنە قىيپاش گۈللۈك ئارقىغىدىن گۈل
چىقىرىلغان كىمخاپلارمۇ مەيدانغا كەلگەن
ئارقاقتىن بۇ خىل گۈل چىقىرىش
ئۇسۇلىنى خەن سۇلالىسى ۋاقتىدىلا

مىلادىدىن بىرنەچچە ئەسىر بۇرۇن
 شىنجاڭدىكى قېرىنداش مىللەتلەر يۇڭ
 توقۇمىچىلىق ھۈنەرىدە قوللانغان ئوتتۇرا
 تۈزلەڭلىك رايونلىرى يىپەك
 توقۇمىچىلىقتا قوللانغان بۇخىل توقۇش
 ئۇسۇلىنى كىمخاپلارنىڭ ئارقىغىدىن
 گۈلچىقىرىش ئۇسۇلىنى ئاتا
 شىنجاڭدىن ئۆگەنگەن بولسا كېرەك
 مانا شۇ پاكىت قەدىمكى چاغلاردا
 ئۇيغۇرلارنىڭ يىپەك توقۇمىچىلىقى ياكى
 يۇڭ توقۇمىچىلىقىدا بولسۇن يۇقىرى
 سەۋىيىگە كۆتۈرۈلگەنلىكىنى كۆرسىتىدۇ
 بۇنىڭدىن تاشقىرى مىلادىنىڭ
 يىللىرى شەرق مەلىكىسى پىلە
 قۇرۇلتىنىڭ ئۇرۇقىنى خوتەنگە ئېلىپ
 كەلگەن ئۇنىڭدىن بۇرۇن شىنجاڭ
 رايونىدا يىپەك يوق ئىدى دېگەن
 رىۋايەتنى رەت قىلىدىغان مۇنداق بىر
 پاكىتىمۇ بار يېقىنقى يىللاردا تۇرپان

رايونىدا ئېلىپ بېرىلغان ئارخىئولوگىك
 قېزىشلەر ئارقىلىق قېزىۋېلىنغان قول
 يازمىلار ئىچىدە مىلادىنىڭ
 يىلىدا پىلە قۇرۇتىنى ۋە ئۈژمە دەرىخىنى
 ئىجارىگە ئېلىش توغرىسىدا يېزىلغان
 ھۆججەت ئۇچرىدى يادىكارلىق
 بەت مانا بۇ پاكىت يىپەك مەلىكىسى
 شەرق مەلىكىسى مىلادىنىڭ
 يىللىرى پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى
 خوتەنگە ئېلىپ كەلگەن دېگەن رىۋايەتنى رەت
 قىلىدۇ قەدىمكى چاغدا خوتەندىلا ئەمەس
 ھەتتا تۇرپان رايونىدىمۇ يىپەكچىلىك
 تەرەققىي قىلغانىدى

يۇقىرىدىكى پاكىتلاردىن چىقىرىلغان
 ئەڭ ئاساسلىق ۋە مۇھىم خۇلاسە ئاتالمىش
 يىپەك مەلىكىسى رىۋايىتىدىكى
 مىلادىنىڭ يىلى جۇڭگودىن
 خوتەن خانىغا ياتلىق بولغان مەلىكىنىڭ
 پىلە قۇرۇتى ئۇرۇقىنى خوتەنگە ئېلىپ

كېلىشىدىن بۇرۇن خوتەندە يىپەك
توقۇمىچىلىق سانائىتى يوق ئىدى دېگەن
يالغان رىۋايەتنىڭ ئۈزۈل كېسىل رەت
قىلىنىشى خالاس

شۇنىمۇ ئېيتىش كېرەككى قەدىمكى
چاغلاردا جۇڭگودىن باشقا دۆلەتلەرنىڭ
ھۆكۈمرانلىرىغا ياتلىق بولغان
مەلىكىلەرنىڭ ئىسمىلىرى جۇڭگونىڭ
تارىخى يىلنامىلىرىغا ئۇيسۇن
خانلىرىغا ياتلىق بولغان جۇڭگو
مەلىكىلىرىنىڭ ئىسمىلىرى جۇڭگو
تارىخى يىلنامىلىرىغا يېزىلغان
ئەپسۇسكى مىلادىنىڭ ئەسىرىدە
خوتەن خانىغا ياتلىق بولغان مەلىكىنىڭ
ئىسمى جۇڭگونىڭ تارىخى
يىلنامىلىرىدا ئۇچرىمايدۇ

تارىخىي پاكىتلارنىڭ راستلىقىغا
ھۆرمەت قىلىنىدىغان بولسا تارىخىي
پاكىتلار بويىچە ئىسپاتلانمىغان

رىۋايەتنىڭ يالغانلىقى ئېتىراپ قىلىنسا
 خوتەنگە پىلە قۇرۇتتىنىڭ ئۇرۇقىنى خوتەن
 خانىغا ياتلىق بولغان جۇڭگو مەلىكىسى
 ئېلىپ كەلگەن دېگەن رىۋايەتنىڭ تامامەن
 يالغانلىقىنى ئېتىراپ قىلماسلىققا
 ھېچقانداق بانا سەۋەب يوق ھونلارنىڭ
 ئاسىيا بىلەن ياۋرۇپا بارىدىغان خەلقئارا
 قاتناش يولىغا ھۆكۈمرانلىق قىلىشى
 جۇڭگو بىلەن غەرب ئەللىرى ئارىسىدىكى
 تۈرلۈك مۇناسىۋەتلەرنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ
 بېرىلىشىغا توسقۇن بولغان شۇنىڭ
 ئۈچۈن شەرق بىلەن غەرب ئارىسىدىكى
 خەلقئارا قاتناش يولى جۇڭگوغا نىسبەتەن گام
 تاقىلىپ گام ئېچىلىپ تۇراتتى

مىلادىنىڭ ۱۱۲۱-يىلى ۋە مىلادىنىڭ
 ۱۱۲۱-يىلى ئىران ئەلچىلىرى جۇڭگوغا
 كەلگەن بولسا مىلادىنىڭ ۱۱۲۱-يىلى
 جۇڭگو ئەلچىسى گەن يىڭ بۇنى بەنچاۋ
 ئەۋەتكەن ئىرانغا بارغان جۇڭگو بىلەن

ئىران ئارىسىدا سودا مۇئامىلىسى
 توغرىسىدا بېتىم تۈزۈلگەن تارىخى
 مەلۇماتلارغا ئاساسلانغاندا مىلادى تىنىڭ
 يىلى رومالىق بىر سېھرىگەر دېڭىز يولى
 بىلەن ھىندى چىتىغا كېلىپ بېرما
 ئارقىلىق جۇڭگوغا كەلگەن مىلادى تىنىڭ
 يىلى روم ئېمپىراتورى ماركۇس
 ئاۋرىل مىلادى تىنىڭ يىلىدىن
 يىلىغىچە ئېمپىراتور بولغان دېڭىز
 يولى ئارقىلىق جۇڭگوغا ئەلچى ئەۋەتكەن
 روم ئەلچىسى دېڭىزدىن ھىندى چىتىغا
 چىقىپ ۋيېتنام ئارقىلىق جۇڭگوغا كەلگەن
 ئەلچى جۇڭگو پادىشاھى خەن خۇئاندى
 مىلادى تىنىڭ يىلىدىن
 يىلىغىچە پادىشاھ بولغان غاپىل چىشى
 كەركە مۈڭگۈزى ياقۇت قاتارلىق
 سوۋغاتلارنى ئېلىپ كەلگەن يۇقىرىدىكى
 تارىخى پاكىتلارغا ئاساسلانغاندا ئىراننىڭ
 جۇڭگو بىلەن ئورناتقان دىپلوماتىك

مۇناسىۋىتى رومانلىقلارنىڭ سىرىسلەر
 ئېلى ۋېپەك ئېلى دەپ ئاتىغان ئۇيغۇرلار
 بىلەن ئورناتقان ۋېپەك سودىسى
 مۇناسىۋىتى بۇنداق مۇناسىۋەت
 مىلادىدىن ۋېپەك ۋېپەك ۋېپەك يىل بۇرۇن
 باشلانغان ۋېپەك ۋېپەك ۋېپەك ئۈچ ئەسىر
 مىلادىدىن ۋېپەك ۋېپەك ۋېپەك يىل بۇرۇن كېيىن
 باشلانغان رومانلىقلارنىڭ جۇڭگو بىلەن
 ئورناتقان دىپلوماتىك مۇناسىۋىتى ئەگەر
 شۇنداق مۇناسىۋەت مىلادىنىڭ ۋېپەك ۋېپەك ۋېپەك
 يىلىدىن باشلانغان بولسا رومانلىقلارنىڭ
 سىرىسلەر ئېلى بىلەن ئورناتقان ۋېپەك
 سودىسى مۇناسىۋىتىدىن تەخمىنەن ۋېپەك ۋېپەك ۋېپەك
 يىل كېيىن باشلانغان ۋېپەك

پىلە قۇرۇتى ئۇرۇقىنىڭ ياۋرۇپاغا
 تارقىلىشى تەھرىر

قەدىمكى رىم ئېمپىرىيىسى دەۋرىدە
 مىلادىدىن بۇرۇن ۋە كېيىن ۋېپەك ۋېپەك
 توقۇلغان كىمخاپ شايى تاۋار

دۇردۇنلارنىڭ ياۋرۇپاغا ئاساسەن روماغا
 تارىم ئويمانلىقىدىكى يىپەك ئېلى
 سىرىسلەر ئىلىدىن بارغانلىقى
 ئاتالمىش يىپەك مەلىكىسى
 رىۋايىتىنىڭ يالغانلىقى توغرىسىدا
 سۆزلەپ ئۆتتۇم تۈرك خاقانلىقى دەۋرىدە
 ئىچكى ۋە تاشقى خەلقئارا سودا ئىشلىرى
 ئەھۋالىنىڭ ئاساسى مەشغۇلاتلىرىدىن
 بىرى ئىدى بولۇپمۇ بۇ دەۋردە خەلقئارا سودا
 ناھايىتى كەڭ مىقياسىدا قانات يايدىغان
 ئىدى مىلادىنىڭ يىلى تۇرپان
 خانلىقى مىلادىنىڭ يىلىدىن
 يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەننىڭ
 خانى كۈي ۋىنتاي غەربىي تۈرك
 خانلىقىنىڭ خاقانى تۇن يابغۇ خاقاننىڭ
 رۇقسىتىنى ئېلىپ جۇڭگودىن تاڭ
 سۇلالىسىنىڭ پادىشاھى لى يەن
 مىلادىنىڭ يىلىدىن
 يىلىغىچە پادىشاھ بولغان گەنەۋەتكەن

سوۋغا **NO GUPH** سالاملىرى ئىچىدە شەرقىي
 رومادىن كەلتۈرۈلگەن كۇچۇكلار قارا تۈلكە
 مويتىسى قاتارلىق نەرسىلەر بار ئىدى **NO GUPH**
 شۇنىڭغا قارىغاندا تۈركلەر رومابىلەن
 قىلغان سودىلىرىدا رومانىڭ نەسىللىك
 ئىتلىرىنىمۇ ئېلىپ كەلگەن **NO GUPH** تۈرك
 خاقانلىرى دەۋرىدىمۇ بۇرۇنقى چاغلارغا
 ئوخشاشلا ئاسىيادىن ياۋرۇپاغا ئېلىپ
 بېرىلىدىغان سودا ماللىرىدىن يىپەك
 رەختلەر دورا **NO GUPH** دەرەكلەر **NO GUPH** زىبۇ **NO GUPH** زىننەت
 بۇيۇملىرى تېردىن ئىشلەنگەن ماللار
 ئاساسى سالماقنى ئىگىلەيتتى **NO GUPH**

تۈركلەر يالغۇزلا ياۋرۇپا بىلەن سودا قىلىپ
 قالماستىن جۇڭگو بىلەنمۇ ناھايىتى كەڭ
 ھالدا سودا ئىشلىرىنى ئېلىپ بارغان **NO GUPH**
 تۈرك خانلىقى تەركىبىدىكى ئوتتۇرا
 ئاسىيانىڭ مۇھىم خانلىقلىرىدىن
 سەمەرقەنت خانلىقى بۇخارا خانلىقى
 قاتارلىق خانلىقلار مىلادىنىڭ **NO GUPH** **NO GUPH** **NO GUPH**

يىلىدىن ۱۱۱۱ يىلىغىچە بولغان ۱۱۱۱
يىل ئىچىدە جۇڭگوغا توققۇز قېتىم سودا
ئەلچىلىرى ئەۋەتكەن ۱۱۱۱ تۈرك خاقانلىقى
تەركىبىگە كىرگەن خانلىقلار يېرىم
مۇستەقىل ھالدا بولۇپ بەزى خەلقئارا
مۇناسىۋەتلەردىكى چوڭ ئىشلارنى
قىلىشتا تۈرك خاقانلىقىنىڭ رۇخسىتىنى
ئالاتتى ۱۱۱۱

يۇقىرىدا ئېيتىپ ئۆتكىنىمىزدەك
تۈركلەر بىلەن ئىران ساسانىلار سۇلالىسى
ئارىسىدا بىرنەچچە قېتىم ئۇرۇشنىڭ يۈز
بېرىشى خەلقئارا سودا يولىغا بولغان
ھۆكۈمرانلىقنى تالىشىش ۋە خەلقئارا يىپەك
سودىسىدىن كېلىدىغان پايدىنى قولغا
كەلتۈرۈش ئۈچۈن بولغان بۇ كۆرەشتە شەرقىي
روما بىلەن ئىتتىپاقداشلىق مۇناسىۋىتىنى
ئورناتقان تۈركلەر ئۈستۈن چىققان ۱۱۱۱
ھەريىلى دېگۈدەك نەچچە ئون مىليونلىغان

دىم تىللاسىغا سىرىسلەر ئېلىدىن
 يىپەك ماللارنى سېتىپ ئېلىشقا خېلىدىن
 بېرى چىدىمىغان دىم ھۆكۈمرانلىرى
 ئېمپىراتۇرلىرى ۱۱۱۱۱۱۱۱ پىلىدىن يىپەك
 چىقىرىپ ئۆزلىرىنىڭ ئېھتىياجىغا
 لازىم بولىدىغان كىمخاپ شايى تاۋار
 دوردۇن قاتارلىق يىپەك ماللارنى ئۆزلىرى
 ئىشلەپچىقىرىش ئۈچۈن باش قاتۇرۇشقان
 ئىدى ۱۱۱۱۱۱۱۱

ئۇلارنىڭ بۇ ئارزۇ ۱۱۱۱۱۱۱۱ ئۈمىدلىرى تۈرك
 خانلىقى دەۋرىدە ئەمەلگە ئاشتى ۱۱۱۱۱۱۱۱ بۇ توغرىدا
 يۇنان ئالىملىرى مۇنداق مەلۇمات بېرىدۇ ۱۱۱۱۱۱۱۱
 ئەسىرنىڭ ئاخىرىدا ياشىغان يۇنان
 ئالىمى زوناراس ۱۱۱۱۱۱۱۱ تارىخنامە ۱۱۱۱۱۱۱۱ ناملىق
 ئەسىرىدە مۇنداق دەپ يازغان ئىدى ۱۱۱۱۱۱۱۱
 بۇرۇن رومانلىقلار يىپەك
 ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىنى بىلمەيتتى ۱۱۱۱۱۱۱۱
 يىپەكنى پىلە قۇرۇتتىنىڭ
 قۇسىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى ۱۱۱۱۱۱۱۱

ۋە سىزنىڭ ئاخىرىدا ياشىغان يۇنان
 ئالىمى تىئوخانىس ئىسمى نامەلۇم بىر
 ئىرانلىقنىڭ پىلە قۇرۇتى ئۇرۇقىنى قاچان
 نەدىن قانداق ھىلە بىلەن ئوغۇرلۇقچە
 شەرقىي روما ئېمپىرىيىسىنىڭ
 مىلادىنىڭ ۱۱۱۱ يىلىدىن
 يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن ئېمپىراتورى
 ئۇلۇغ پوستىئانىڭ ۋاقتىدا مىلادىنىڭ
 ۱۱۱۱ يىلىدىن يىلىغىچە
 ئېمپىراتور بولغان شەرقىي روماغا ئېلىپ
 بارغانلىقى ۋە شۇنىڭدىن كېيىن شەرقىي
 رومالىقلار پىلە قۇرۇتىنى بېقىپ يىپەك
 ماللارنى ئىشلەپچىقىرىشنى يولغا
 قويغانلىقى توغرىسىدا مەلۇمات بېرىدۇ
 تىئوفانىس مۇنداق دەپ يازىدۇ
 ئېمپىراتور پوستىئانىڭ ۋاقتىدا ئىرانلىق
 مەلۇم بىر ئادەم شەرقىي روماغا پىلە بېقىپ
 يىپەك ئىشلەپچىقىرىش ئۇسۇلىنى
 ئۆگەتكەن ئۇنىڭدىن بۇرۇن شەرقىي

رومالىقلار پىلە بېقىشنى بىلمەيتتى
 ھىلىقى ئىسمى نامەلۇم ئىرانلىق
 سىرىسلەر ئېلىدە يىپەك ئېلىدە ئۇزۇن
 تۇرغان ئۇ سىرىسلەر ئېلىدىن قايتىپ
 كېتىدىغان چاغدا پىلە قۇرۇتىنىڭ
 ئۇرۇقىنى يول ماڭغاندا ئىچى كاۋاك
 ھاسىسىنىڭ ئىچىگە يوشۇرۇن
 جايلاشتۇرغان ئاندىن كېيىن پىلە
 قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى ئاشۇنداق ئۈستىلىق
 بىلەن شەرقىي روماغا ئېلىپ كەلگەن بۇ
 ئىرانلىق باھار كېلىش بىلەنلا پىلە
 قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى ئۈژمە
 يوپۇرمىغىنىڭ ئۈستىگە قويغان
 بىرنەچچە كۈندىن كېيىن پىلە قۇرۇتى
 يوپۇرماقنى يەپ چوڭ بولۇپ بىر جۈپ
 قانات چىقارغان ئۇچىدىغان بولغان
 رومالىقلار پىلە بېقىپ يىپەك
 چىقىرىشنى ئۆگەنگەندىن كېيىن
 پوستىئان تۈركلەرگە كۈنىستاننى نېۇلغا

ئىستانبۇلغا كەلگەن تۈرك ئەلچىلىرىگە
ئاپتور رومالىقلارنىڭ پىلە بېقىپ يىپەك
چىقىرىش ئۇسۇلىنى كۆرسەتكەندە تۈركلەر
ھاك تاڭ قېلىپ چۇچۇپ كەتكەن

تۈركلەر بىلەن شەرقىي روما ئارىسىدىن
سودىدا تۈركلەر ئارقىلىق شەرقىي روماغا
ئېلىپ بېرىلىدىغان ماللارنىڭ ئىچىدە
ئاساسى سالماقنى يىپەك توقۇلمىلىرى
ئىگەللەيدىغانلىقى خوتەننى ئاساس
قىلغان ئۇيغۇر يىپەكچىلىكىنىڭ ئەڭ
قەدىمكى چاغلاردىن تارتىپ دۇنياغا
مەشھۇرلىقى پىلە قۇرۇتى ئۇرۇقىنىڭ
يىپەك مەلىكىسى توغرىسىدىكى
رىۋايەت بويىچە مىلادىنىڭ
جۇڭگودىن خوتەنگە كەلتۈرۈلگەنلىكىنىڭ
يالغانلىقى پىلە قۇرۇتى ئۇرۇقىنىڭ
سىرىسلەر ئېلى ئاساسەن خوتەندىن
شەرقىي روماغا ئىسمى نامەلۇم بىر ئىرانلىق
راھىپ تەرىپىدىن مىلادىنىڭ

يىللىرى ئوغۇرلۇقچە ئېلىپ بېرىلغانلىقى
 توغرىسىدىكى پاكىتلارنى يۇقىرىدا بىر **NO GRAPH**
 بىرلەپ سۆزلەپ ئۆتتۈم **NO GRAPH** مېنىڭچە شۇ
 پاكىتلار يىتەرلىك بولسا كېرەك **NO GRAPH**
 ئاخىرقى سۆز قەدىمكى چاغدىكى
 ئاسىيادىن ياۋرۇپاغا بارىدىغان خەلقئارا
 سودا يولى يالغۇزلا ئاسىيادىكى خەلقلەر
 بىلەن ياۋرۇپادىكى خەلقلەر ئارىسىدا
 ئىقتىسادى جەھەتتە قىممەتلىك تاۋارلارنى
 ئۆزئارا ئالماشتۇرۇش رولىنى ئويناپلا
 قالماستىن بەلكى مەدەنىيەت جەھەتتە
 ئاسىيادىكى خەلقلەر بىلەن ياۋرۇپادىكى
 خەلقلەرنىڭ ئۆزئارا بىر **NO GRAPH** بىرىنىڭ
 ئارتۇقچىلىقىنى ئۆگىنىپ شانلىق
 مەدەنىيەت يارىتىشى مۇناھايىتى كۈچلۈك
 تۈرتكىلىك روللارنى ئوينىغان **NO GRAPH** خەلقئارا
 سودا يولىدا سودا كارۋانلىرى ئەلچىلەر
 سەياھلار غەربتىن شەرققە شەرقتىن غەربكە
 موكىدەك ئۆتۈشۈپ تۇراتتى **NO GRAPH** بەزىدە بولسا

تاجاۋۇزچىلىق مەقسىتى بىلەن سەپەرۋەر
 قىلىنغان تۈمەنلىگەن قوشۇنلارمۇ سودا
 ئەلچىسى ياكى ئاددى سودىگەر قىياپىتىگە
 كىرىۋالغان جاسۇسلارمۇ قاتناپ تۇراتتى **NO GLYPH**
 غەرب بىلەن شەرق ئوتتۇرا ئاسىيا ئارقىلىق
 توۋار ئالماشتۇرۇش ئىشلىرىنى
 يۈرگۈزگەندىن تاشقىرى مەخپىي ئاخبارات
 يىغىش ئىشلىرىنى قىلاتتى **NO GLYPH** باشتا
 ئېيتىپ ئۆتكۈنىمىزدەك مىلادىنىڭ **NO GLYPH**
NO GLYPH يىللىرى ئىسمى نامەلۇم بىر
 ئىرانلىقنىڭ ئۇيغۇرلار يۇرتىدىن پىلە
 قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى ئوغرىلاپ مەخپى
 ھالدا شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ بېرىپ
 يىپەك ئىشلەپچىقىرىشىدا ھۆكۈم
 سۈرگەن نەچچە مىڭ يىللىق سىرنىڭ
 ئىشىكىنى ئېچىپ تاشلىغان **NO GLYPH** شۇ
 ئىرانلىق پىلە قۇرۇتىنىڭ ئۇرۇقىنى
 شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ بېرىشتىن بۇرۇن
 شەرقىي روما ئېمپىراتورى ئۇلۇغ پوستىئان

مىلادىنىڭ ۱۱۱۱ يىلىدىن ۱۱۱۱
 يىلىغىچە ئېمپىراتور بولغان بىلەن شۇ
 مەسىلە توغرىسىدا سۆزلەشكەن پوستىئان
 ئەگەر ئىرانلىق راھىپ پىلە قۇرۇتتىنىڭ
 ئۇرۇقىنى سىرىسلەر ئېلىدىن ئوغرىلاپ
 ئېلىپ كېلىدىغان بولسا ئۇنىڭغا ناھايىتى
 قىممەت باھالىق ئىنئام مۇكاپات
 بېرىدىغان بولغان

ئېھتىمال ئىرانلىق راھىپ خىرىستىئان
 مۇرىدى بولغانلىقى پوستىئاندىن
 ئالىدىغان قىممەت باھالىق ئىنئامغا
 قىزىققانلىقى ئۈچۈن سىرىسلەر
 ئېلىدىن پىلە قۇرۇتتىنىڭ ئۇرۇقىنى
 ئوغرىلاپ شەرقىي روماغا يەتكۈزۈپ
 بەرگەن مانا مۇشۇ ۋەقەدىن تەخمىنەن
 يىل بۇرۇن مىلادىنىڭ ۱۱۱۱ يىلى
 غەربنىڭ سۈزۈك رەگلىك شىشە
 ياساشتىكى مەخپىي سىرىنى ئاق ھون
 سودىگەرلىرى ئۇلۇغ ياۋىچىلار جۇڭگوغا

بىلدۈرۈپ قويغان ئۇنىڭدىن بۇرۇن
 خەنزۇلار رەڭلىك شىشە ياساشنى
 بىلمەيتتى ۱۱ ئۇلار رەڭلىك شىشەنى
 ناھايىتى يۇقىرى باھادا غەربىي
 ۱۱ سۈرىيىدىن ۱۱ سېتىپ ئېلىشقا مەجبۇر
 ئىدى ۱۱ شۇنىڭ ئۈچۈن خەنزۇلار ئۇزۇندىن
 بېرى رەڭلىك شىشە ياساشنىڭ سىرىنى
 غەربىي بىلىپ ئېلىشقا ئۇرۇنۇپ
 كەلگەنىدى ۱۱ بۇنداق ئۇرۇش مىلادىنىڭ
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ يىلى ياۋچىلارنىڭ ياردىمى بىلەن
 ئەمەلگە ئاشتى ۱۱

بۇ ئىشقا مۇناسىۋەتلىك تارىخى پاكىتلار
 مۇنداق ۱۱ شىمالى سۇلالىلەر
 تارىخى ۱۱ دىكى خاتىرىگە ئاساسلانغاندا
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ شىمالى ۋېي خانلىقى ۱۱ مىلادىنىڭ
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ يىلى غىچە ھۆكۈم
 سۈرگەن ۱۱ نىڭ خانى تۇباتاۋنىڭ ۋاقتىدا
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ مىلادىنىڭ ۱۱ يىلىدىن ۱۱
 ۱۱ ۱۱ ۱۱ ۱۱ يىلى غىچە خان بولغان ۱۱ مىلادىنىڭ

يىلى ئۇنىڭ پايتەختى گە كەلگەن ئاق ھون
سودىگەرلىرى ئۇلۇغ ياۋچىلار تاغدىن
دورا ئېلىپ كېلىپ ئۇنى ئېرىتىپ رەڭلىك
شىشە ياسىغان بۇ كىشىلەر غەربنىڭ
رەڭلىك شىشەلىرىدىنمۇ پاقىراق
چىرايلىق چىققان بۇنداق رەڭلىك
شىشەنى كۆرگەنلەر ھەيران قېلىشىپ
ئىلاھى شىشەلىرىدىن شىكەن ئاق ھون
سودىگەرلىرى رەڭلىك شىشە ياساشنى
خەنزۇلارغا ئۆگەتكەن شۇنىڭدىن باشلاپ
سۈرىيە يۇنانلىقلارنىڭ رەڭلىك
شىشەنى مونوپولىيە قىلىۋېلىش ھوقۇقى
پاچاقلىنىپ كەتكەن قەدىمكى تارىخىي
پاكىتلار بويىچە ھۆكۈم قىلغاندا بىرەر
مىللەت ياكى خەلقنىڭ ئىجاد قىلغان بىر
خىل تېخنىكىسى غەرب ئەللىرىدە
پۈتۈنلەي قەتئى مەخپىي ئىدى شۇنىڭغا
قارىغاندا تۇباتاۋشىمالى ۋېي
خاندانلىقىنىڭ پايتەختى داتۇڭغا كەلگەن

سودى گەرلەرنىڭ رەڭلىك شىشە ياساش
تېخنىكىسىنى بىلىدىغانلىقىنى بىلىپ
قالغان بولسا كېرەك ۱۱ ئەگەر ئەھۋال بىزنىڭ
قىياسىمىزدىكىدەك بولىدىغان بولسا
ئۇ چاغدا تۇباتاۋ ئاق ھون سودىگەرلىرىگە
نىسبەتەن بېسىم كۈچ ئىشلىتىپ ئۇلارنى
رەڭلىك شىشە ياساش تېخنىكىسىنى
ئۆگىتىشكە مەجبۇرلىغان ياكى ناھايىتى
يۇقىرى باھالىق بەدەل بېرىشكە ۋەدە
قىلىپ ئالىدىغان بولۇشى مۇمكىن ۱۲
يۇقىرىدا تىلغا ئېلىنغان ئىرانلىق راھىپ
بىلەن ئاق ھون ۱۳ مىلادىنىڭ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷
يىلىدىن ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۲۱ يىلىغىچە ھۆكۈم
سۈرگەن ۲۲ سودىگەرلىرى ماددى مەدەنىيەت
ئىچىدە ناھايىتى ئېسىل قىممەتلىك
بولغان يىپەك بىلەن رەڭلىك شىشەنى
ئىشلەپچىقىرىشنىڭ سىرلىرىنى
بىلمەيدىغانلارغا مەلۇم قىلىپ قويغان
مەدەنىيەت ئوغرىلىرى جاسۇسلىرى

بولسىمۇ مەلۇم نۇقتىدىن قارىغاندا ئۇلار
شەرقىي روما بىلەن جۇڭگونىڭ ماددى
مەدەنىيىتىنى يۈكسەلدۈرۈشتە ناھايىتى
چوڭ رول ئوينىغان

خەنزۇلار ئۇيغۇرلاردىن ۋە ئۇيغۇرلار ئارقىلىق
ماددى ۋە مەنىۋى مەدەنىيەتكە دائىر نۇرغۇن
ئېسىل قىممەتلىك بايلىقلارغا ئىگە
بولغان جاڭ چيەن مىلادىدىن **ۋېي** **ۋېي** **ۋېي** يىل
بۇرۇن ئوتتۇرا ئاسىياغا ئىككىنچى قېتىم
كېلىپ كەتكەندىن كېيىن ئۇ ئۇيغۇرلار
يۇرتىدىن ئۈزۈم ۋە بىدە ئېلىپ كەتكەن
ئۈزۈم بىلەن بىدە پادىشاھ خەننۇدىنىڭ
ناھايىتى قەدىرلەپ ئېتىبار بېرىشكە
ئېرىشكەن پادىشاھ ئوردىسىنىڭ
ئەتراپىدا ئۈزۈملۈك باغلار بىدىلىكلەر
پەيدا بولغان بولۇپمۇ بىدە ئاتىنىڭ
ئاساسلىق يەم خەشەكلىرىدىن بىرى
بولۇپ ئات بېقىشقا ناھايىتى مۇھىم
ئورۇندا تۇراتتى شۇ چاغلاردا خەننۇدى ھونلار

بىلەن بولىدىغان ئۇرۇشلاردا ئاتلىق
 قوشۇننىڭ ناھايىتى مۇھىملىقىنى چوڭقۇر
 ھېس قىلغان ۋە ئۇ جەڭ ئاتلىرىنى كۆپلەپ
 ئۆستۈرۈشكە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلۈۋاتقان
 ئىدى ۋە جاڭ چيەن ئوتتۇرا ئاسىيادىن
 قايتىشىدا ئۈزۈم بىلەن بىلىدىن باشقا يەنە
 زىغىر قارامۇچ پىياز تۇرۇپ قوغۇن
 تاۋۇز كاۋا قاتارلىقلارنىڭ ئۇرۇقىنىمۇ
 ئېلىپ كەتكەن ۋە شۇنىڭدىن باشلاپ ئاشۇ
 نەرسىلەر جۇڭگودا تېرىلىشقا باشلىغان ۋە
 دەل شۇ چاغدا ياڭاق بىلەن ئانار كۆچىسىمۇ
 ئۇيغۇرلار يۇرتىدىن ئىچكىرىگە
 كەلتۈرۈلگەن ۋە خەنزۇلار مىلادىنىڭ
 ئەسىرىگىچە پاختىدىن رەخ
 ئىشلەپچىقىرىشنى بىلمەيتتى ۋە پەقەت
 ئەسىردىلا كېۋەز ئۇرۇقى ۋە چىگىت
 تۇرپاندىن ئىچكىرىگە كەلتۈرۈلگەندىن
 كېيىنلا پاختا رەخت ئىشلەپچىقىرىش
 باشلانغان ۋە ئۇنىڭغىچە خەنزۇلار پاختا

رەختلەرنى ئوتتۇرا ئاسىيادىن ۋە باشقا
 مەملىكەتلەردىن ئېلىپ كېلەتتى ۋە قەدىمكى
 چاغلاردا قۇنقاۋ پىپا بالابار قاتارلىق
 مۇزىكا ئەسۋابلىرى ئىراندىن جۇڭگوغا
 كىرگەن بولسا داپ نەي سۇناي قاتارلىق
 مۇزىكا ئەسۋابلىرى ئوتتۇرا ئاسىيادىن
 ئۇيغۇرلاردىن كىرگەن بولۇپمۇ سۈي
 سۇلالىسى سۇلالىسى تاڭ سۇلالىسى
 دەۋرىدە ئۇيغۇرلار جۇڭگو
 مۇزىكا سەنئىتىنىڭ تەرەققىياتىغا
 ئۆچمەس تۆھپىلەرنى قوشقان مىلادىنىڭ
 يىلى كۆك تۈرك خانلىقىنىڭ بىكە
 مەلىكە لىرىدىن ئاسىنا بىكە شىمالى
 جۇ سۇلالىسى نىڭ خانى
 جۇشۇەندىغا ياتلىق قىلىنغاندا تۈرك
 خاقانلىقىنىڭ پايتەختى ئۇتۇ كۈندىن
 چاڭئەنگە شىئەنگە ئاسىنا بىكە بىلەن
 بىللە سۇ جاۋا ئاتلىق مەشھۇر مۇزىكا
 ئۇستازىمۇ كەلگەن ئۇ كۇچارلىق بولۇپ

سۈي سۇلالىسى ۋاقتىدا
 چاڭئەندە ئۇزۇن مۇددەت تۇرغان سۇجاۋا شۇ
 مەزگىلدە جۇڭگو مۇزىكا سەنئىتىنىڭ
 بەكمۇ تۆۋەن نامراتلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ
 جۇڭگو مۇزىكىچىلىقىنىڭ مەزمۇنىنى
 بېيىتىش ئۇنىڭ سەنئىتىنى ناھايىتى
 يۇقىرى كۆتۈرۈش ئۈچۈن مۇكەممەل بولغان
 توققۇز يۈرۈش مۇزىكا سېستىمىسىنى بەرپا
 قىلغان ئۇلار تۆۋەندىكىچە

كۇچار مۇزىكىسى

قەشقەر مۇزىكىسى

بۇخارا مۇزىكىسى

سەمەرقەنت مۇزىكىسى

غەربىي لياۋ مۇزىكىسى

ھىندى مۇزىكىسى

كۈرىيە مۇزىكىسى

چىڭ مۇزىكىسى

لى خۇا مۇزىكىسى

بۇنىڭ ئىچىدە چىڭ مۇزىكىسى بىلەن
لى خۇا مۇزىكىسى جۇڭگونىڭ ئەنئەنىۋى
مۇزىكىسى ئىدى بۇنىڭدىن باشقا يەتتە
خىل مۇزىكىنىڭ ئىچىدىن ھىندى
مۇزىكىسى بىلەن كۈرىيە مۇزىكىسىنى
ھېسابقا ئالمىغاندا قالغان بەش خىل
مۇزىكا كۇچار مۇزىكىسىنى ئاساس قىلغان
ئۇيغۇر مۇزىكىسى ئىدى

سۇجاۋا پىيا چېلىشقا ناھايىتى ئۇستا بولۇپ
شۇ چاغدا جۇڭگودىن ئۇنىڭغا تەڭ
كەلگەندەك بىرەر مۇزىكانت چىققان
ئەمەس شۇڭا ئۇ مۇزىكا ئۇستازى دېگەن
ھۆرمەتلىك نامغا ئىگە بولغان

جۇڭگو تاڭ سۇلالىسى دەۋرىگە كەلگەندە
سۇجاۋا يارىتىپ بەرگەن
توققۇز يۈرۈش مۇزىكا سېستىمىسى
ئاساسىدا يىلى يۈرۈش مۇزىكا

سېستىمىسىنى بەرپا قىلدى بۇلار
تۆۋەندىكىچە كۇچار مۇزىكىسى
قەشقەر مۇزىكىسى تۇرپان مۇزىكىسى
غەربىي لياۋ مۇزىكىسى بۇخارا
مۇزىكىسى سەمەرقەنت مۇزىكىسى
كامبودژا مۇزىكىسى كورىيە
مۇزىكىسى يەن مۇزىكىسى
چىڭ شاڭ مۇزىكىسى مانا شۇ ئون يۈرۈش
مۇزىكا سېستىمىسى ئىچىدە ئالتە خىل
مۇزىكا بۇنىڭغا تۇرپان مۇزىكىسى
قوشۇلغان كۇچار مۇزىكىسىنى ئاساس
قىلغان ئۇيغۇر مۇزىكىسى ئىدى بۇنىڭ
ئىچىدىكى غەربىي لياۋ مۇزىكىسىمۇ
مەلۇم دەرىجىدە خەنزۇ مۇزىكىسىنىڭ
تەسىرىگە ئۇچرىغان ھون مۇزىكىسى
بولۇپ قەدىمكى ئۇيغۇر مۇزىكىسى
ئىدى بۇنىڭدىن تاشقىرى كۇچار
ئۇسۇلىنى ئاساس قىلغان ئۇيغۇر ئۇسۇل
سەنئىتىمۇ ئۇيغۇر مىللى ھەيكەل تاراشلىقى

بىلەن رەسسامچىلىقنىڭ ئەنئەنىۋى
 ئالاھىدىلىكلىرىنى ئاساس قىلغان بۇددا
 سەنئىتىمۇ **NO GURPH** ئاساسەن ھەيكەلتاراشلىق ۋە
 رەسسامللىق **HAIRING ON** خەنزۇلارنىڭ ھەيكەلتاراشلىق
 ۋە رەسسامللىق سەنئىتىگىمۇ كۈچلۈك
 تەسىر قىلغان **NO GURPH** بۇنىڭغا دۇڭخۇاڭ مىڭ
 ئۆيىدىكى ھەيكەللەر تام سىزما
 رەسىملىرى ئىسپات بولىدۇ **NO GURPH** شۇنىمۇ
 ئېيتىپ ئۆتۈش كېرەككى **NO GURPH** ئەسىرىنىڭ
 باشلىرىدا خوتەنلىك ئۇيغۇر رەسسامى
 يۈچىزىڭ تاڭ سۇلالىسى پادىشاھىلى
 شىمىنىڭ **HAIRING ON HAIRING ON HAIRING ON HAIRING ON HAIRING ON** تەكلىۋىگە
 بىنائەن شىئەنگە كېلىپ ساكىامۇنتىڭ
 تىپىك سۈرئىتىنى سىزىپ بەرگەن **NO GURPH**
 جۇڭگو رەسسامللىرى بۇددا
 رەسسامچىلىقىدىكى رەسىم سىزىش
 سەنئىتىنى ۋە غەرب ئەللىرىدىكى
 كىشىلەرنىڭ رەسىمىنى سىزىش
 سەنئىتىنى ئۇنىڭدىن ئۈگەنگەن **NO GURPH** چۈنكى

يۇچى يىزىڭ رەسسامچىلىقتا غەرب
ئۇسلۇبىدىكى رەسسامچىلىقتا تەڭدىشى
يوق رەسسام ئىدى جۇڭگونىڭ قەدىمكى
چاغدىكى مەنىۋى مەدەنىيەتنىڭ پەلسەپە
بىلەن ئەدەبىياتىنىڭ بېيىشى ۋە
يۈكسۈلۈشىنى ئۇيغۇرلارنىڭ قوشقان
ئۆچمەس تۆھپىسىدىن ئاجرىتىپ قاراش
تولىمۇ بىمەنىلىك بولىدۇ بۇددا دىنى
ئەڭ دەسلەپ جۇڭگوغا تارقىلىشتىن بۇرۇن
ئۇيغۇرلار ئارىسىدا يىلتىز تارتقان ئىدى
ئۇيغۇرلار ئىچىدىن چىققان مەشھۇر
بۇددىست راھىبلار ئەسىردىن
باشلاپ بۇددا دىنىنى جۇڭگوغا
تونۇشتۇرۇشقا كىرىشكەن بۇنىڭغا
كۇچارلىق ئۇلۇغ بۇددىست پەيلاسۇپ ۋە
مەشھۇر تەرجىمان شائىر كوماراجىۋانى
مىسال كەلتۈرۈش يېتەرلىك كوماراجىۋا
مىلادىنىڭ يىلى تۇغۇلۇپ
يىلى ئالەمدىن ئۆتكەن كىچىك ۋاقتىدا

دادىسىغا ئەگىشىپ ھىندىستانغا بارغان
 ئۇ ھىندىستاندا كۆپ يىللار تۇرۇپ
 بۇددىزىم ئەقىدىلىرىنى تىرىشىپ
 ئۆگەنگەن شۇ چاغلاردا بۇددىزىم
 تەلىماتىدا ماخىيانا ۋە خىنيايانا دەپ
 ئاتىلىدىغان چوڭ ئىككى مەزھەپ
 ئىككى ئېقىم بار ئىدى كوماراجىۋا بۇ
 ئىككى چوڭ مەزھەپ ئىچىدىن خىنيايانا
 مەزھىپىنى قوبۇل قىلغان ئۇ
 ھىندىستاندىن قايتىپ كېلىۋاتقان چاغدا
 قەشقەردە شورى ئاساما ئاتلىق بۇددا راھىپىغا
 يولۇققان ۋە ئۇنىڭدىن ماخىيانا مەزھىپىنى
 ئۆگىنىپ بۇرۇن قوبۇل قىلغان خىنيايانا
 مەزھىپىدىن ۋاز كەچكەن كوماراجىۋا
 قەشقەردىن ئۆتۈپ ئاقسۇغا كەلگەندە
 ئاجايىپ بىر راھىپقا يولۇققان ئۇ راھىپ
 ئۆزىنى دۇنيادا تەڭداشسىز راھىپ ھېسابلاپ
 ھەمىشە ماختىنىپ ئەگەر بۇددا
 ئەقىدىلىرى بويىچە بىرەر كىشى مەن

بىلەن مۇنازىرىلىشىپ مېنى يېڭىدىغان
 بولسا ئۇنداق كىشىگە بېشىمنى كېسىپ
 بېرىمەن ۋە دەيدىكەن ۋە كوماراجىۋا شۇ
 راھىپ بىلەن مۇنازىرىلىشىپ ئۇنى
 يېڭىپ قويىدۇ ۋە بۇ ۋەقە غەربىتىكى بۇددا
 دۇنياسىنى زىلزىلىگە كەلتۈرىدۇ ۋە
 كوماراجىۋانىڭ داڭقى غەرب ئەللىرىگە
 تارقىلىدۇ ۋە بۇ ۋەقەدىن كۇچار خانى
 ناھايىتى چوڭ پەخىرلىنىش ھېس قىلىپ
 كوماراجىۋانىڭ ئالدىغا ۋە ئاقسۇغا كېلىپ
 ئۇنى ئىززەت ۋە ھۆرمەت بىلەن كۇچارغا
 ئېلىپ كېتىدۇ ۋە كوماراجىۋانى كۇچار
 دۆلىتىنىڭ پىرى ئۇستازى دەپ جاكاللايدۇ ۋە
 تارىختىن خەۋرى بار كىشىلەرگە مەلۇم
 بولغاندەك كوماراجىۋا مەلۇم سەۋەبلەر بىلەن
 مىلادىنىڭ ۱۱۱۱ يىلى ھازىرقى
 گەنسۇنىڭ ئوۋىيغا كەلگەن ۋە شۇ جايدا
 يىل تۇرغان ۋە كوماراجىۋا شۇ مەزگىلدە خەنزۇ
 يېزىقىنى ۋە تىلىنى پۇختا مۇكەممەل

چوڭقۇر ئۆگەنگەن شۇ چاغدىكى جۇڭگو
 تارىخىدا ئىككى چىن سۇلالىسى بىلەن
 شىمالى ۋە جەنۇبى سۇلالىلەر دەۋرى دەپ
 ئاتالغان ناھايىتى قالايمىقان ئاساسەن
 ئۇرۇش قالايمىقانچىلىقى بىر دەۋر ئىدى
 جۇڭگودىكى بەزى خانلىقلارنىڭ ئالىي
 ھۆكۈمرانلىرى بۇددا دىنىنىڭ نادان
 ساددا خەلقلەرنى ئاسانلا ئالداپ كېتەلەيدىغان
 پاسسىپ ئىدىيىسىدىن پايدىلىنىپ
 خەلقنى بىخۇتلاشتۇرۇپ ئۆزلىرىگە قارشى
 چىقمايدىغان يۇۋاش پۇقرالارغا ئايلاندۇرۇش
 ئۈچۈن ھىچنەرسىگە قارىماي بارلىق
 تىرىشچانلىقلارنى كۆرسىتىپ بۇددا
 دىنىنى تەشەببۇس قىلىۋاتقان ئىدى بۇددا
 دىنىغا كۈچلۈك تەرىپدار بولغان كېيىنكى
 چىن خانلىقى مىلادىنىڭ نىڭ خانى
 ياۋشىيىن مىلادىنىڭ
 يىلىدىن يىلىغىچە خان بولغان
 مىلادىنىڭ يىلى كوماراجىۋانى

تەكلىپ قىلىپ شىئەنگە ئېلىپ كەلگەن ۋە
ئۇنى دۆلەتنىڭ پىرى ئۇستازى دەپ
جاكالىغان **HAIR ON** ياۋشىيىنىڭ يارىتىپ
بەرگەن كەڭ ئىمكانىيىتىدىن پايدىلانغان
كوماراجىۋا شىئەندىكى مەشھۇر بۇددا
ئىبادەتخانىلىرىنىڭ بىرىدە **NO GLYPH**
شاگىرتقا بۇددا ئەقىدىلىرىدىن دەرس
بەرگەن **NO GLYPH** ياۋشىيىن دائىم ئىبادەتخانىغا
بېرىپ ئۇنىڭ دەرسىنى ئاڭلىغان **NO GLYPH**
كېيىنكى چاغلاردا ئۇنىڭ شاگىرتلىرىدىن
بىرقانچىسى **NO GLYPH** دانىشمەن **NO GLYPH** ئەۋلىيا **HAIR ON** دېگەن
نامغا ئىگە بولغان **NO GLYPH** كوماراجىۋا شىئەندە بۇددا
ئەقىدىلىرىدىن دەرس ئۆتكەندىن
تاشقىرى بۇددا نامىلاردىن **NO GLYPH**
جىلىدلىق **NO GLYPH** پارچە كىتابنى قەدىمكى
ھىندى تىلىدىن خەنزۇچىغا تەرجىمە
قىلغان **HAIR ON** بۇنىڭدىن باشقا بەدىئىلىگى
ناھايىتى كۈچلۈك بولغان بۇددا
رىۋايەتلىرىدىن ناھايىتى نۇرغۇن

ئەسەرلەرنى قەدىمكى ھىندى تىلىدىن
 خەنزۇچىغا تەرجىمە قىلغان ۋە ئۇنىڭ
 قولىدىن چىققان تەرجىمە ئەسەرلەرنىڭ
 تىلى بەكمۇ راۋان مەزمۇنى چوڭقۇر بولسىمۇ
 چۈشىنىشلىك بولغان ۋە كوماراجىۋانىڭ
 دىن پەلسەپە ئەدەبىيات ساھەسىدىكى
 پائالىيىتى جۇڭگو بۇددىزىم
 پەلسەپىسىنىڭ ۋە ئەدەبىياتىنىڭ
 تەرەققىياتىغا ناھايىتى كۈچلۈك تەسىر
 كۆرسەتكەن شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئۇلۇغ
 بۇددىست پەيلاسوپ داڭلىق تەرجىمان
 تالانتلىق شائىر دېگەن نامغا ئىگە بولغان
 خۇلاسە قىلىپ ئېيتقاندا قەدىمكى
 چاغدىن تارتىپ ئەسىرگىچە ئۇلۇغ
 ساياھەتچى ماگېلان غەرب بىلەن شەرق ۋە
 شەرق بىلەن غەرب ئارىسىدىكى دېڭىز
 ئوكيان يولىنى ئاچقۇچى ئاسىيا بىلەن
 ياۋرۇپا ئارىسىدىكى خەلقئارا قاتناش يولى
 ئاتالمىش يىپەك يولى يالغۇزلا غەرب

بىلەن شەرق ئەللىرى ئارا سودا ئارقىلىق
 ئىقتىساد ئالماشتۇرۇش يولى بولۇپلا
 قالماستىن مەدەنىيەت ئالماشتۇرۇش
 ئارقىلىق شەرق ئەللىرى بىلەن غەرب
 ئەللىرىنىڭ قەدىمكى ئەنئەنىۋى مىللى
 مەدەنىيىتى ئاساسىدا شانلىق يۈكسەك
 مەدەنىيەت يارىتىشىدا ئالتۇن كۆۋرۈكلۈك
 رول ئوينىغان بولۇپمۇ بۇ ئۇلۇغ تارىخىي
 مۆجىزىدە ئوتتۇرا ئاسىيا خەلقلىرى ئاساسى
 ئۈگىتىش ۋە تونۇشتۇرۇش جەھەتتە
 رولىنى ئوينىغان

ئوتتۇرا ئاسىيا خەلقلىرى ئۆز تارىخىنىڭ
 ئۇزاق داۋام قىلغان قەدىمكى باسقۇچلىرىدا
 ئىران ئەھمانلار سۇلالىسى مىلادىدىن
 يىل بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ
 مىلادىدىن يىل بۇرۇنقى چاغقىچە
 ھۆكۈم سۈرگەن گىرىك باكتىرىيە
 پادىشاھلىقى مىلادىدىن يىل
 بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىدىن

يىل بۇرۇنقى چاغقىچە ھۆكۈم سۈرگەن
 ياۋچىلار دۆلىتى بولغان توخارىستان
 مىلادىدىن NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH يىل بۇرۇنقى چاغدىن
 تارتىپ مىلادىدىن NO GLYPH NO GLYPH يىل بۇرۇنقى
 چاغقىچە ھۆكۈم سۈرگەن NO GLYPH كوشات
 ئېمپىرىيىسى NO GLYPH مىلادىدىن NO GLYPH NO GLYPH يىل
 بۇرۇنقى چاغدىن تارتىپ مىلادىنىڭ NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH
NO GLYPH يىلىغىچە ھۆكۈم سۈرگەن NO GLYPH ئاق ھون
 ئېمپىرىيىسى NO GLYPH مىلادىنىڭ NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH
 يىلىدىن NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH يىلىغىچە ھۆكۈم
 سۈرگەن NO GLYPH قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ قەدىمكى
 چاغدىكى شانلىق مەدەنىيىتىنى
 يارىتىشىدا قاتناشقان بولسا NO GLYPH تۈرك
 خانلىقى دەۋرىدىكى NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH NO GLYPH
 ناھايىتى يۈكسەك مەدەنىيەتنى ياراتقۇچىلار
 قاتارىدىن ئۈستۈن ئورۇن ئالغان ئىدى NO GLYPH